

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΜΒ'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΜΑΪΟΥ 1993

ΑΡΙΘ. 8

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εύαγ. Δ. Θεοδώρου, Ἡ πολλαπλή σημασία τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου. - Ἐπισκ. Ἀχελώου Εὐθυμίου, Ἡ μοιρολατρεία. - Ἰωάννου Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σέ λειτουργικές, κανονικές καί ἄλλες ἀπορίες. - Ἀρχιμ. Δωρ. Πολυκανδριώτη, Μνήμη ἀρχιεπισκόπου Σύρου Μεθοδίου Παπαναστασοπούλου. - Ἀνδρέα Ν. Παπαβασιλείου, Ὁ Ἰσλαμισμὸς σὲ ἔξαρση. - Ἀλεξ. Μ. Σταυρόπουλου, Οἱ Ἐνορίες καὶ ἡ ἱστορία τους. - π. Ἀντ. Ἀλεβιζόπουλου, Οἱ κυβερνήσεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος μπροστὰ στὸ πρόβλημα τῶν αἰρέσεων καὶ τῆς παραθορηκείας. - Δημ. Φερρούση, Ἐκκλησία καὶ Ραδιόφωνο. - Γιώργου Θ. Πρίντζια, Στάσιμο στὸ βίο τοῦ ἀγίου Νικολάου τοῦ Πλανᾶ. - Νικ. Κ. Δρατσέλλα, Ἡ ΙΑ' Κατήχησις πρὸς Φωτιζομένους. - Ἰω. Περράκη - Ἐλένης Κωνσταντέλου, Ἡ θρησκευτικὴ τῆς ἐφήβου (ἔρευνα). - Ἐπίκαιρα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

115 21 Ἀθήνα, Ἰασιῶν 1 - Τηλέφωνο 72.10.734 • Προϊστάμενος
Τυπογραφείου: Σωκράτης Μανρογόνατος, Ἡλείου 132 -
Πέραμα.

Ἡ πολλαπλή σημασία τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου

Ἡ ἑορτολογικὴ ἐξέλιξις, πὺ ἀναφέρεται στὸ γεγονός τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, ἐξαιρεῖ τὸ βαθύτερο νόημα καὶ τὴν πολλαπλὴν σημασία αὐτῆς:

1) Κατὰ τὴ μαρτυρία τοῦ «Ὀδοιπορικοῦ τῆς Αἰθερίας» (τέλος δ' αἰῶνος) τὴν τεσσαρακοστὴ ἡμέρα ἀπὸ τὸ Πάσχα, ἀπὸ τὴν παραμονή, δηλ. ἀπὸ τὴν Τετάρτη, οἱ Χριστιανοὶ συγκεντρώνονταν στὴ Βηθλεέμ, γιὰ νὰ τελέσουν ἀγρυπνία στὸν ναό, στὸν ὁποῖο βρισκόταν τὸ σπήλαιο, ὅπου γεννήθηκε ὁ Κύριος. Τὴν ἐπομένη (Πέμπτη), κατὰ τὴ Θεία Λειτουργία, οἱ πρεσβύτεροι καὶ ὁ ἐπίσκοπος κήρυτταν ἐπικαίρως ἐξαίροντας τὸ νόημα τῆς ἡμέρας. Ἡ σύνδεσις τῆς ἑορτῆς τῆς Ἀναλήψεως μὲ τὴς λατρευτικῆς συναξίς στὴ Βηθλεέμ ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ ὅτι συσχετίζονταν οἱ δύο σταθμοὶ τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου, δηλαδή ἀφ' ἑνὸς ἡ Γέννησις, ἡ κατὰ τὴν ἐνανθρώπησι κάθοδος, κατάβασις τοῦ Κυρίου ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ ἐκ τῆς γῆς ἔξοδος, ἀνάβασις καὶ ἐπάνοδος αὐτοῦ στοὺς οὐρανοὺς. Ὅπως τονίζει ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων στὴν 14ῃ Κατήχησί του, «εἰς μὲν γὰρ Βηθλεέμ ἐξ οὐρανῶν κατελήλυθεν' ἐκ δὲ τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν εἰς οὐρανοὺς ἀνελήλυθεν' ἐκεῖθεν μὲν εἰς ἀνθρώπους τῶν ἀγῶνων ἀρξάμενος, ἐνταῦθα δὲ ἐπὶ τοῖς ἀγῶσι στεφανούμενος» (Μίγνη Ἐ. Π. 33,856). Κατὰ τὴ διατύπωσι τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, «ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν» «ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ» (Ἰωάν. γ' 13).

2) Κατὰ τὸ ἴδιο «Ὀδοιπορικὸ τῆς Αἰθερίας» στὰ Ἱεροσόλυμα ὁ ἑορτασμὸς τοῦ γεγονότος τῆς Ἀναλήψεως μὲ ἀνάγνωσι τῆς σχετικῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς συνδυαζόταν μὲ τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς. Αὐτὸ γινόταν, διότι, ὅπως παρατηρεῖ ὁ λειτουργιολόγος Baumstark, τὰ δύο γεγονότα τῆς Ἀναλήψεως καὶ τῆς Πεντηκοστῆς συνδέονται ἀδιασπᾶστος. Ἐὰν δὲν ἀνερχόταν στοὺς οὐρανοὺς, δὲν θὰ ἐκπληρωνόταν ἡ ἐπαγγελία στοὺς μαθητῆς Του περὶ ἀποστολῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

3) Κατὰ τὸν ἑορτασμὸ τῆς Ἀναλήψεως στὴ συνείδησι τῆς Ἐκκλησίας κυριαρχεῖ ἡ σκέψις, ὅτι ὁ Κύριος «ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ» (Μάρκ. ιστ' 19) «ἐν τοῖς ἐπουρανίοις» (Ἐφ. α' 20) καὶ ὅτι «ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα» (Φιλίπ. β' 9).

4) Ὁ Κύριος μὲ τὴν Ἀνάληψί Του ἀνύψωσε στὸν θρόνον τῆς Θεότητος ὁλόκληρη τὴν ἀνθρωπίνη φύσι. Κατὰ τὴς χαρακτηριστικῆς ἐκφράσεις τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ὁ Κύριος «ὡσπερ κατῆλθεν οὐ μεταβάς, ἀλλὰ συγκαταβάς, οὕτως ἐπανέρχεται πάλιν, οὐ τῇ θεότητι μεταβαίνων, ἀλλ' ἐνθρονίζων ἀνω τὴν ἡμετέραν, ἣν ἀνέλαβε φύσιν». Ἔτσι ἔκαμε «ὁμόθρονον ὡς ὁμόθεον τὸ ἡμέτερον φύραμα».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

8. Η ΜΟΙΡΟΛΑΤΡΕΙΑ

Τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀχελώου κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος, συνειδητοποιώντας τὴν ἀπόλυτη ἀδυναμία του μπροστὰ στὶς ἄγνωστες καὶ ἰσχυρότερες δυνάμεις τῆς φύσεως (χθόνιες, ἐπίγειες, οὐράνιες καὶ ἐπουράνιες θεότητες), στὸ ἔλεος τῶν ὀπιῶν βρισκόταν καθημερινά, σχημάτισε τὴν ἀντίληψη ὅτι ἡ ζωὴ του ρυθμίζεται ἀπόλυτα ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς θεοὺς ἢ τὰ πνεύματα καὶ εἰδικότερα ἀπὸ τὴς Μοῖρες¹. Ἔτσι, ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος ἦταν ἀπόλυτα ὑποταγμένος στὴ Μοῖρα ἢ τὸ **Πεπωμένο** του!

Ἡ πίστη στὴ Μοῖρα καὶ τὸ Πεπωμένο εἶχε σὰν συνέπεια τὴν παθητικότητα καὶ ἠθικὴ ἀφασία τοῦ ἀνθρώπου. Ἐφόσον ὅλα ρυθμίζονται ἀπὸ τὸν Θεό, καὶ τίποτε δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἄνθρωπο, τότε ὁ ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ κάνει ἀπολύτως τίποτε, γιὰ τὸν ἑαυτό του καὶ τὴ ζωὴ του, ἀλλὰ νὰ τὰ περιμένει ὅλα ἀπὸ τὸν Θεό.

Ἐξάλλου, τὸ Πεπωμένο, ἢ ἀπόδοση δηλαδὴ ὄλων τῶν συμβάντων (καλῶν καὶ κακῶν) τῆς ζωῆς στὸν Θεό, ἀποτελεῖ μιὰ **εὐκολὴ** καὶ **ἀνώδυνη** λύση στὸ ἀνθρώπινο πρόβλημα: ὅλα ὀφείλονται στὸν Θεό! Γιὰ ὅλα, ἰδίως τὰ κακὰ, φταίει ὁ Θεός! Ὁ ἄνθρωπος ἐπομένως δὲν ἔχει καμιά εὐθύνη. Ἐνοχος ὁ Θεός! Ἄθως ὁ ἄνθρωπος!

Ἡ μοιρολατρικὴ αὐτὴ νοοτροπία ὑπαισέρεται, δυστυχῶς, καὶ στὴ χριστιανικὴ πνευματικότητα. Πολλοὶ χριστιανοί, βασιζόμενοι στὴ χριστιανικὴ διδασχὴ γιὰ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ, συνηθίζουν νὰ ἀποδίδουν ὅλα γενικῶς τὰ γεγονότα τῆς ζωῆς, τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ στὸν Θεό. Καὶ ὅταν μὲν ἀποδίδονται στὸν Θεὸ τὰ καλὰ καὶ εὐχάριστα τῆς ζωῆς, δὲ δημιουργεῖται κανένα πρόβλημα. Προβλήματα, ὅμως, θεολογικὰ καὶ πρακτικὰ, δημιουργοῦνται ὅταν ἀποδίδονται στὸν Θεὸ καὶ ὅλα τὰ κακὰ καὶ δυσάρεστα γεγονότα τῆς ζωῆς: ἀρώστησε κάποιος; ὁ Θεὸς τὸ θέλησε! Πέθανε ὁ ἄλλος; Ὁ Θεὸς τὸν πήρε! Σὲ ἐπικηδεῖς, ἐπίσης, λόγους, ποὺ ἐκφωνοῦνται ἀπὸ χριστιανοὺς ὀμιλητῆς, διατυπώνεται συχνὰ ἢ ἀποψη, ὅτι ὁ θάνατος τοῦ ἐκλειπόντος ὀφείλεται «στὴν κακὴ του μοῖρα»! Τέτοιες ἀπαρχαιωμένες καὶ ἀντιχριστιανικὲς ἀπόψεις ἔρχονται σὲ πλήρη ἀντίθεση πρὸς τὴν ἐλπιδοφόρα καὶ ἀναστάσιμη ἀτμόσφαιρα, ποὺ δημιουργεῖ ἢ ἀριστοφυλακτικὴ Νεκρώσιμη Ἀκολουθία τῆς Ἐκκλησίας μας. Μέσα στὴ γαλήνια αὐτὴ ἀτμόσφαιρα, ἢ ἐπίκληση τῆς Μοῖρας ἀκούγεται σὰν...κεραυνὸς ἐν αἰθρία!

Ἐξάλου, ἡ μοιρολατρικὴ νοοτροπία ἐκδηλώνεται καὶ στὴν τάση ποὺ χαρακτηρίζει πολλοὺς σύγχρονους χριστιανοὺς νὰ ἀναζητοῦν, νὰ κυνηγοῦν τὴν **Τύχη**² τοὺς καταφεύγοντας στοὺς **Μάντις**, τὴν **Ἀστρολογία**

καὶ τὰ **τυχερὰ παιχνίδια**. Ἡ καταφυγὴ στὰ τυχερὰ αὐτὰ μέσα ἀποτελεῖ γενικευμένο φαινόμενο τῆς ἐποχῆς μας, πού, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, φανερώνει πόσο ζωντανὴ εἶναι ἀκόμη στὸ σύγχρονο ἄνθρωπο ἡ πρωτόγονη συνείδηση, ὕστερα ἀπὸ πολλὰς χιλιάδες χρόνια πολιτιστικῆς προόδου καὶ ἀνάπτυξης!

Ἡ Ἐκκλησία ἔχει ἐπιπρόσθετο χρέος νὰ παλαίψει μὲ τὸ κύμα αὐτὸ τῆς σύγχρονης μοιρολατρίας. Πρόκειται γιὰ μιὰ ἐκστρατεία πραγματικῆς καὶ οὐσιαστικῆς ἀπελευθέρωσης τῶν σύγχρονων ἀνθρώπων. Διότι, πολιτισμένοι, κατὰ τὰ ἄλλα, ἄνθρωποι, εἶναι δούλοι τῆς τύχης, τοῦ μάγου καὶ τῆς μάγισσας, τοῦ ἀστρολόγου καὶ τῆς ἀστρολογικῆς τηλεοπτικῆς ἐμποπῆς ἢ τῆς ἀστρολογικῆς σελίδας τῶν ἐβδομαδιαίων περιοδικῶν καὶ ἐντύπων. Ὑποκατάστατο τῆς πίστεως στὸν Θεὸ ἔχουν, οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, τὴν καταφυγὴ στὶς καφετζοῦδες, τὶς χαρτορίχτρες καὶ τὰ πρακτορεία τυχερῶν παιχνιδιῶν...

Οἱ λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας ὀφείλουν νὰ τονίζουν ἰδιαίτερα τὰ ἐξῆς σημεῖα:

α) Ἡ μοιρολατρεία περιορίζει τὴν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου καὶ προσβάλλει τὴν ἀξιοπρέπεια του. Εἶναι μιὰ ἀπαισιόδοξη ἀντίληψη γιὰ τὴ ζωὴ (=ἀπόλυτος προορισμός), σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι παρὰ ἓνα «κουρδισμένο ρολοῖ»!

Ὡς χριστιανοί, πιστεύομε βέβαια στὴν ἀγάπη καὶ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ δὲ δεχόμεστε τὸ «πεπωμένο». Αὐτὸ σημαίνει ὅτι, παράλληλα μὲ τὴν πρόνοια καὶ τὴν παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ, δεχόμεστε καὶ τὴ **σχετικὴ ἐλευθερία** τοῦ ἀνθρώπου, ἢ ὁποία παίζει ἀποφασιστικὸ ρόλο στὴ ζωὴ του. Ἡ Ὀρθοδοξία, μάλιστα, φτάνει στὸ σημεῖο νὰ ὑποστηρίξει, ὅτι, μπροστὰ στὴν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου, ὁ Θεὸς παρουσιάζεται ἐντελῶς **ἀνίσχυρος** (Ἀποκ. γ' 20).

β) Πολλὰ ἀπὸ τὰ γεγονότα τῆς ζωῆς, ἰδίως τὰ **δυσάρεστα**, ὀφείλονται τὶς περισσότερες φορὲς στὸν ἴδιο τὸν ἄνθρωπο, στὶς **ἐπιλογὲς** ποὺ κάνει, τὶς **ἀποφάσεις** ποὺ παίρνει καὶ τὶς **πράξεις** ποὺ πραγματοποιεῖ. Γι' αὐτὸ καὶ στὶς περιπτώσεις αὐτές, ὁ Θεὸς εἶναι συνήθως **ἀμέτοχος** καὶ κυριολεκτικὰ **Ἄθως**³ καὶ **ἀνεύθυνος**. Ἡ εὐθύνη, ἐπομένως, γιὰ τὰ γεγονότα αὐτά, πρέπει νὰ ἀναζητεῖται στὸν ἴδιο τὸν ἄνθρωπο καὶ ὄχι στὸν Θεό, τὸν Ὅμοιο, μάλιστα, μερικὸ οὔτε λαμβάνουν καθόλου ὑπόψη τους. Τὸ νὰ ἐπιρρίπτεται στὸν Θεὸ ἢ εὐθύνη γιὰ ὅλα τὰ γεγονότα καὶ περιστατικὰ τῆς ζωῆς, εἶναι ἀσφαλῶς ἔκφραση τῆς πρωτόγονης θρησκευτικότητας καὶ ἰδίως τῆς ἀντίληψης γιὰ τὴ μοῖρα καὶ τὸ πεπωμένο.

γ) Ἡ χριστιανικὴ πνευματικότητα, ὅπως τὴ βλέπο-

με στην Κ. Διαθήκη, χαρακτηρίζεται από την απόλυτη έμπιστοσύνη στα χέρια του Θεού, σε συνδυασμό με την πολύπλευρη και συνεχή προσπάθεια εκ μέρους του ανθρώπου, για την προσωπική του ολοκλήρωση και τη βίωση της αγάπης προς τον Θεό και τον πλησίον. Τά πρόσωπα που προβάλλει η Κ. Διαθήκη, με πρώτο τον Θεάνθρωπο Κύριο, είναι πρόσωπα απόλυτα άφοσιωμένα στο θέλημα του Θεού, αλλά και γεμάτα δράση και δημιουργία. Οί 'Απόστολοι αγωνίσθηκαν για να διαδώσουν το Ευαγγέλιον «πάση γῆ κτίσει» (Μάρκ. ιστ' 15) και ο απόστολος Παῦλος δὲν υπελόγησε κόπους και κινδύνους, στην προσπάθειά του να έπισκεφθεί ιεραποστολικά όλες σχεδόν τις χώρες της ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας! Ήταν μάλιστα εκείνος που τόλμησε να διακηρύξει, ότι το στεφάνι της νίκης θα του δοθεί από τον Θεό, **δικαιωματικά**, τρώνον τινά, ως έπιβράβευση των αγώνων του: «*τὸν ἀγώνα τὸν καλὸν ἠγωνίσαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα. Λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ Θεὸς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ*» (Β' Τιμ. δ' 7-8).

Τέτοιους ρωμαλέους ανθρώπινους τύπους δημιουργεί ή χριστιανική πίστη και τέτοιους χρειάζεται ή σημερινή κρίσιμη εποχή. Μοιρολάτρες και όπαδοί του πεπρωμένου ανήκουν πια σε πολύ-πολύ μακρινό παρελθόν...

δ) Η καταφυγή στη μαντεία και την αστρολογία είναι καθαρή **ειδωλολατρία**. Οί σύγχρονοι άνθρωποι, που πάτησαν στην Σελήνη και ταξιδεύουν στο Διάστημα, να πιστεύουν ότι ή ζωή τους ρυθμίζεται από

τά... Ζώδια, τί ντροπή! Η ζωή μας δὲν εξαρτάται από τα Ζώδια. Ο κάθε άνθρωπος είναι υπεύθυνος για τη ζωή του και στα χέρια του κρατάει τις τύχες του. Δὲν υπάρχει θεότητα Τύχη. Η «άγαθή τύχη» είναι αποτέλεσμα πρωτίστως βέβαια της δεδομένης εϋλογίας του Θεού, αλλά και καρπὸς τῶν φιλοτιμιῶν και έντιμων προσπαθειῶν του κάθε ανθρώπου μέσα στη ζωή.

Η φωνή, λοιπόν, της Έκκλησίας, πρέπει να ακούγεται καθαρή και δυνατή. Σὰν σάλπιγγα να άφυπνίζει τις άραχνιασμένες συνειδήσεις. Να καλεί σε μιὰ ζωή έλευθερίας και υπεύθυνης δραστηριότητας: όσοι κνηγοῦν τὰ πολλὰ χάνουν και τὰ λίγα. Και όσοι άκόμη κερδίζουν πολλά, επειδή τὰ άποκτοῦν με πλάγιους τρόπους (τυχηρά παιχνίδια κ.λπ.), τὰ σκορποῦν άπερίσκεπτα έδῶ και κεί και γρήγορα μένουν ξανά με άδεια χέρια...

1. Σύμφωνα με τη Μυθολογία (=θεολογία) των αρχαίων Έλλήνων, υπέρτατη δύναμη στον κόσμο και ρυθμιστής της ζωής όλων των όντων ήταν ή θεά **Μοίρα**. Η Μοίρα (ή οι Μοίρες) καθόριζε και άποφάσιζε για την τύχη του κάθε ανθρώπου, από τη γέννησή του μέχρι το θάνατό του. Από τη δοξασία αυτή προήλθε ή ιδέα του **πεπρωμένου**: ό,τι θα συμβεί στη ζωή του ανθρώπου, δὲν εξαρτάται από τον ίδιο, αλλά είναι προκαθορισμένο από τη Μοίρα του, δηλαδή τον Θεό.

2. Η Τύχη ήταν κατεξοχήν ευμένης θεότητα της άφθονίας και του πλούτου που πρόσφερε τὰ αγαθὰ στα άτομα και τις πόλεις που προστάτευε. Γι' αυτό και ονομαζόταν «τύχη άγαθή».

3. Περισσότερα για το θέμα αυτό, βλ. στη μελέτη μας, «Αθῶς», έκδοση 'Αποστολικής Διακονίας.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

* **ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΒΙΒΑΙΚΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ. Τοποθεσίες, εϋρήματα, γεγονότα.**

Μία μνημειώδης έκδοση της 'Απ. Διακονίας, άληθινός πανδέκτης πληροφοριών θρησκευτικού και αρχαιολογικού ενδιαφέροντος. Ό,τι έχει σχέση με πρόσωπα, τόπους και γεγονότα της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης. Έξ ολοκλήρου τυπωμένο σε χαρτί ίλλουστρασιόν και τετραχρωμία. Κατάλληλο για παιδιά, μαθητές, καθηγητές και ιστορικούς. (Σχήμα 24X29 εκ., σελ. 200).

* **Άρχιμ. Εϋσεβίου (Βίττη), ΜΙΚΡΗ ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ.**

Πρόκειται για μεταφορά στη νεοελληνική γλώσσα εκλεκτών φιλοκαλικών κειμένων κατ' έπιλογήν, που σκοπό έχει την άμση έπαφή του νεοέλληνα όρθόδοξου πιστού με τη σκέψη και έμπειρία των μεγάλων άσκητικών Πατέρων της Έκκλησίας μας. (Σχήμα 14X21 εκ., σελ. 304).

* **Έπισκόπου Άχελώου Εϋθυμίου, ΕΙΚΟΝΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΘΕΟ. Χριστιανική άγωγή προσχολικής ηλικίας. Βοήθημα για Γονείς και Άναδόχους (Σειρά Α', 0-2 ετών).**

Είναι το πρώτο από τὰ 4 χρήσιμα βοηθήματα που θα διευκολύνουν τούς Γονείς και Άναδόχους στη σω-

στή χριστιανική άγωγή των βρεφών και των νηπίων (έως 5 ετών), κατάλληλο άκόμη και για Βρεφοκόμους, Παιδοκόμους, Νηπιαγωγούς. (Σχ. 21X28 εκ., σελ. 84).

* **Μητροπολίτου Δημητριάδος Χριστοδούλου, «ΝΑ ΣΑΣ ΖΗΣΕΙ!...». Μια προσέγγιση στο Μυστήριο του Βαπτίσματος.**

Πρόκειται για μιὰ πρωτότυπη έκδοση ή όποια, με άπλά λόγια και πολλές έγχρωμες φωτογραφίες, φιλοδοξει να ενημερώσει υπεύθυνα τούς γονείς που έτοιμάζονται να βαπτίσουν το παιδί τους. Ένδεικνυται ως τὸ πλέον κατάλληλο για να προσφέρεται από τούς ιερούς ναούς στους γονείς και αναδόχους προς ενημέρωσή τους, πριν από τὸ Μυστήριο του Βαπτίσματος. (Σχήμα 17X24 εκ., σελ. 24).

* **Μητροπολίτου Δημητριάδος Χριστοδούλου, «ΚΑΛΟΣΤΕΡΙΩΜΕΝΟΙ!» —Για ένα έπιτυχημένο γάμο, για μιὰ έντυχισμένη οικογένεια.**

Πῶς δύο νέοι θα φθάσουν μέχρι το Γάμο; Και πῶς θα έπιτύχουν σ' αυτόν; Δύο κεφαλαιώδη ερωτήματα στα όποια δίδεται ή άπάντηση της Έκκλησίας, με τρόπο άπλό και απόλυτα πειστικό. Σε χαρτί ίλλουστρασιόν, με ωραιότατες έγχρωμες φωτογραφίες. (Σχήμα 17X24 εκατ., σελ. 32).

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τού κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΑΗ, Καθηγητού Παν/μίου Θεσσαλονίκης

503. Γιατί προβάλλονται τῆς ἑορτῆς τῆς Πεντηκοστῆς οἱ ἱαμβικὲς καταβασίεις καὶ ὄχι οἱ πεζέες, ὅπως στὰ Χριστούγεννα καὶ στὰ Θεοφάνεια; (Ἐρώτηση π. Π. Ε.).

Πράγματι κατὰ τὴν προεόρτιο περίοδο τῶν Χριστουγέννων ψάλλονται ὡς καταβασίεις οἱ εἰρμοὶ τοῦ λεγομένου «πεζοῦ» κανόνος τῆς ἑορτῆς αὐτῆς, τὸ «Χριστὸς γεννᾶται...» κ.λπ., καὶ κατὰ τὴν προεόρτιο περίοδο τῶν Φώτων ὁμοίως τὸ «Βυθοῦ ἀνεκάλυψε πυθμένα...» κ.λπ., ποὺ εἶναι οἱ εἰρμοὶ τοῦ «πεζοῦ» κανόνος τῶν Θεοφανείων, ἐκτὸς τῆς 1ης Ἰανουαρίου ποὺ ψάλλονται οἱ καταβασίεις διπλῆς («Βυθοῦ ἀνεκάλυψε...» καὶ «Στείβει θαλάσσης...»), προφανῶς γιὰ τὸν πανηγυρικότερο χαρακτήρα τῆς ἡμέρας. Ἀντίθετα κατὰ τὴν προεόρτιο περίοδο τῆς Κυριακῆς τῆς Πεντηκοστῆς ἀπὸ τῆς Ἀναλήψεως καὶ ἐξῆς, ψάλλονται οἱ ἱαμβικὲς καταβασίεις («Θεῖο κλυφθεῖς...») καὶ ὄχι οἱ «πεζέες» («Πόντω ἐκάλυψε...») τῶν κανόνων τῆς ἑορτῆς. Κατὰ τὴν μεθεόρτο ἡμέρα, τὴ Δευτέρα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ μέχρι τοῦ Σαββάτου πάλι οἱ ἱαμβικὲς. Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὸ δεύτερο οἱ τρεῖς περιπτώσεις εἶναι ἀπόλυτα ὅμοιες· οἱ ἱαμβικὲς καταβασίεις ψάλλονται μεθεόρτως. Αὐτὸ ὅμως τονίζει ἀκόμη περισσότερο τὴν ἰδιορρυθμία ὡς πρὸς τὴν προτίμηση τῶν ἱαμβικῶν καταβασίων κατ' ἐξαιρέση καὶ στὰ προεόρτια τῆς Πεντηκοστῆς.

Ἔχω τὴν ἐντύπωση πὼς ἡ μόνη δυνατὴ ἐρμηνεία, ποὺ θὰ δικαιολογοῦσε ὅπως νομιζῶ ἱκανοποιητικὰ τὴν αἰτία τῆς ἐξαιρέσεως αὐτῆς, εἶναι ἡ προτίμηση τοῦ δ' ἤχου τῶν ἱαμβικῶν καταβασίων ἔναντι τοῦ βαρέως τῶν «πεζῶν», λόγοι δηλαδὴ μουσικῆς ἐπιλογῆς. Γενικῶς μπορεῖ νὰ διαπιστωθεῖ ὅτι ὁ βαρὺς ἤχος ἀποφεύγεται στοὺς κανόνες, ὅπως καὶ στὰ τροπάρια, ἐκτὸς ἂν τὸ ἐπιβάλλει ἡ σειρὰ διαδοχῆς στὴ χρήση τῶν ἤχων, ὅπως στὴν Παρακλητικῆ. Εἰδικὰ δὲ στὴ Διακαινῆσιμο Ἑβδομάδα, ὅπου λόγῳ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἡμερῶν (ἑπτὰ) θὰ ἔπρεπε ἕνας ἀπὸ τοὺς ὀκτὼ ἤχους νὰ ἐκπέσει κατὰ τὴν καθημερινὴ ἐναλλαγὴ τῶν ἤχων, παραλείπεται ὁ βαρὺς. Γιὰ τὸν λόγο δὲ αὐτό, σὲ σύγκριση μὲ ἄλλους ἤχους, οὔτε πολλὰ αὐτόμελα ἔχει, οὔτε πολλοὺς εἰρμούς. Εἶναι πάντως περιέργο γιὰ τὸ ἅγιος Κοσμάς ὁ Μελωδὸς στὴ σειρὰ τῶν κανόνων τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν, ποὺ προγραμματισμένα ὡς

πρὸς τοὺς ἤχους συνέθεσε (α' Χριστούγεννα, β' Θεοφάνεια, γ' Ὑπαπαντῆ, δ' Βαϊφόρος, πλ. α' Ἀνάληψη, βαρὺς Πεντηκοστῆ, πλ. δ' Ὑψωση τιμίου Σταυροῦ) δὲν τὸν παραλείπει. Πιθανὸν θεωρεῖ τὸν πλ. β' ἐξαντληθέντα στὴ Μεγάλῃ Ἑβδομάδα (τριῶδια Μεγάλῃς Πέμπτης καὶ Μεγάλῃς Παρασκευῆς καὶ τετραῶδιο Μεγάλου Σαββάτου), ὡς καταλληλότερο γι' αὐτὴ, καὶ τὸν βαρὺ ὡς ἀπαιτούμενον, τρόπον τινά, ἀπὸ τὴν σειρὰ τῶν ἤχων τῶν Κυριακῶν τοῦ Πεντηκοσταρίου (α' Ἀντίπασχα, β' Μυροφόρων, γ' Παραλύτου, δ' Σαμαρείτιδος, πλ. δ' Ἁγίων Πάντων). Διαφορετικὰ σκέφθησαν οἱ συντάκτες τοῦ τυπικοῦ. Ἦταν ἀδέσμευτοι στὸ νὰ δεῖξουν τὴν μὴ προτίμησή τους στὸν βαρὺ ἤχο καὶ τὸ ἔδειξαν.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΒΙΒΛΙΩΝ

Τὸ βιβλιοπωλεῖο τῆς Ἀποστολικῆς Διακοινίας ἔχει καὶ τὴν ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ τῶν βιβλίων:

* *ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΕΥΣΕΒΕΙΣ περὶ ΜΙΜΗΣΕΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ, μὲ στόχασες πνευματικαῖς καὶ κατάνυξιν εἰς κάθε κεφάλαιον. Προνοία τοῦ Μητροπολίτου Γρεβενῶν Σεργίου.*

* *Η ΖΩΗ ΕΚ ΤΑΦΩΝ. Αὐθεντικὲς μαρτυρίαι τῆς θαυμαστῆς φανερώσεως τῶν ἁγίων Ραφαήλ, Νικολάου καὶ Εἰρήνης. Τοῦ Μητροπ. Γουμένισσης Δημητρίου.*

* *ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΤΕΛΕΤΗ ΛΗΞΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ, ἡ πὼς οἱ ἐξελικτικοὶ ἐλίσσονται γιὰ νὰ πείσουν ὅτι τὰ εἶδη ἐξελίσσονται. Τοῦ Γιάννη Κωστόφ, φυσικοῦ.*

* *ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΑ ΤΕΙΧΗ: ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ Α' Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ. Τοῦ διατελ. Καθηγητοῦ Ἀθαν. Δεληκωστοπούλου.*

* *ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ, Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ. Τοῦ ἰδίου.*

* *Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΙΕΡΩΣΥΝΗ (ἀπὸ ἱστορικῆς ἀπόψεως τῶν δέκα πρώτων αἰώνων μ.Χ.). Τοῦ ἐπισκόπου Κατάνης Ἰακώβου (Πηλῆλη).*

* *Ο ΘΕΟΣ (κατὰ τὴν Φιλοσοφίαν, τὴν Ἀγ. Γραφὴν καὶ τὴν Χριστιανικὴν Θεολογίαν). Τοῦ ἰδίου.*

* *Η ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ (Φύσις καὶ σημασία, Ἱστορία καὶ Φιλολογία, Θεολογία καὶ Ἐσχατολογία, Φιλοσοφία καὶ Ἠθική, Κανονικότης καὶ περιγραφή περιεχομένων). Τοῦ ἰδίου.*

ΜΝΗΜΗ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΣΥΡΟΥ
ΜΕΘΟΔΙΟΥ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΥ (1833–1903)
ΕΠΙ ΤΗ ΕΝΝΕΝΗΚΟΣΤΗ ΑΜΦΙΕΤΗΡΙΔΙ
ΑΠΟ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΑΥΤΟΥ (1903–1993)*

Τὰ τῆς χειροτονίας του δημοσιεύομεν ἐνταῦθα, ὡς διεσώθησαν εἰς τοπικὴν ἐφημερίδα τῆς Σύρου:

«Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐγένετο ἡ προχειρίσις τοῦ πανοσιολογιωτάτου ἀρχιμανδριτοῦ καὶ πρώην διευθυντοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερατικῆς σχολῆς κ. Μεθοδίου εἰς Ἀρχιεπίσκοπον Σύρου καὶ Τήνου ἐν τῷ μητροπολιτικῷ τῆς πρωτεύουσῆς ναῶ. Ἐξ ὧν ἠκούσαμεν παρ' αὐτόπλου Ἐρμουπολίτου, ἡ ἱερά αὕτη τελετὴ καὶ ἀξιοπρεπὴς ἦτο καὶ ἐπιβάλλουσα. Ἄπαντες οἱ Σ. Ἀρχιερεῖς, οἱ ἀποτελοῦντες τὴν Ἱεράν Σύνοδον, οἱ κύριοι ὑπουργοί, οἱ βουλευταὶ τῆς ἡμετέρας ἐπαρχίας καὶ τῶν ἄλλων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἐπαρχιῶν, οἱ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι, οἱ φοιτηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, ὅσοι ἐκ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ὅσοι ἐξ ἄλλων μερῶν γνώριμοι τῷ χειροτονουμένῳ ἐτύγχανον παρήσαν ἐν αὐτῇ, ἐν οἷς καὶ πολλοὶ Ἐρμουπολίται, πρὸς τοῦτο ἀπὸ τῆς προτεραιᾶς Ἀθήναζε πλεύσαντες. Μετ' εὐλαβείας πολλῆς καὶ συγκινήσεως οὐχὶ ἀνεξηγήτου προσήλθεν ὁ νέος Ἀρχιεπίσκοπος εἰς τὸν τόπον τῆς χειροτονίας, συναισθανόμενος ἡλικίον τὸ ἀξίωμα τῆς Ἀρχιερωσύνης, καὶ οἷας ὑποχρεώσεις ἀναλαμβάνει ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων διὰ τοῦ ὑπερανθρώπου τῆς ποιμαντορίας λειτουργήματος. Ὅσῳ ἡ τελετὴ προσέβαινε τοσοῦτω καὶ ἡ συγκίνησις, κατὰ δὲ τὴν ἐκφαντορικὴν ἀπὸ τῆς ὥραιας λεγομένης πύλης ἀγγελίαν τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως καὶ τὰ δάκρυα ἤρξαντο νὰ καταρρέωσιν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του ἄφθονα καὶ ἡ φωνὴ νὰ διακόπτηται. Ἐδέησε δὲ ὁ Σ. Μητροπολίτης Ἀθηνῶν νὰ ἐνισχύσῃ καὶ θαρρύνῃ τὸν χειροτονούμενον κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Καινουργῆς καὶ ἀπαστραπτοῦσα ἀρχιερατικὴ στολὴ καὶ μίτρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καλλιτεχνικώτατα ἐξεργασμένη μετέδωκαν εἰς τὸν νέον ἱεράρχην φυσιογνωμίαν ὄλως ἀξιοπρεπὴ καὶ σεβασμιωτάτην. Τὸ πλῆθος ἀκορέστως καὶ ἐθεᾶτο καὶ ἤκουε τῶν κατὰ τὴν χειροτονίαν ἐκφωνήσεών του. Οὕτω δὲ τῆς τελετῆς διαπερανθείσης, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἡμῶν ἐπανήλθεν εἰς τὰ ἴδια ὑπὸ πολλῆς καὶ ἐκλεκτῆς συνοδίας ἀκολουθούμενος καὶ τὰς συγχαρητικὰς προσρήσεις τῶν ἐπισκεπτομένων αὐτὸν καὶ προσηγῶς τὴν δεξιάν του ἀσπάζομένων ἀποδεχόμενος».

Ἡ ποιμαντορία τοῦ Μεθοδίου χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν ἰδιαίτεράν ἀγάπην του διὰ τὸν ἱερὸν κλῆρον, τὸν ὁποῖον κατώρθωσεν νὰ περιθάλη ἀπὸ κοινοῦ ταμείου, τὴν αὐστηρὰν προσήλωσιν εἰς τὰ παραδεδο-

μένα ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Θείας Λατρείας, τὴν φιλόθεον φιλανθρωπίαν καὶ ἀδιάλειπτον τῶν ἀληθειῶν διδασκαλίαν εἰς πᾶσαν περίστασιν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου.

Μὴ ἀνεχόμενος τὴν δι' ἐλεημοσυνῶν περιθάλην τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ τὸν διὰ τὴν μισθοδοσίαν των ἐπαίτην δίσκου, τῷ 1888 καταρτίζει καὶ δημοσιεύει εἰς τὴν ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως Κανονισμόν «Τοῦ Ἱερατικοῦ Ταμείου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Σύρου καὶ Τήνου». Εἰς τὰ ἄρθρα 15 καὶ 16 τοῦ ἐν λόγῳ Κανονισμοῦ ἀνεφέρετο ὅτι:

«Περίθαλην δικαιοῦνται νὰ λαμβάνωσι προσωπικῶς οἱ ἐκ τοῦ ἱεροῦ κλήρου καταστάντες ἀνίκαντοι πρὸς ἱερουργίαν ἐξ ἀσθενείας ἢ γήρατος ἢ ὅσοι ἀν ἐξ ἀπροόπτου δυστυχήματος εὐρεθῶσιν εἰς θέσιν οἰκονομικῆς δυσχερείας».

«Περίθαλην δικαιοῦνται νὰ λαμβάνωσι καὶ αἱ ἄποροι οἰκογένειαι τῶν ἐκ τοῦ ἱεροῦ κλήρου καταβαλόντων εἰς τὸ ταμεῖον καὶ ἀποδημησάντων εἰς Κύριον, τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ χρόνου ἀφιεμένου εἰς τὴν κρίσιν τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς»³, ταυτοχρόνως δὲ διευθετεῖ τὰ τῆς μισθοδοσίας των, ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῶν Ναῶν.

Διὰ τὴν ἐνημέρωσιν δὲ καὶ τὸν καταρτισμὸν τῶν κληρικῶν του, ἐπὶ βραχὺ χρονικὸν διάστημα, ἐξέδιδεν τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΗΣ».

Ὁ Μεθόδιος ἀνήγαγε τὴν φιλανθρωπίαν εἰς καθ' ἡμέραν προσευχὴν τόσον διὰ τὸ ποιμνίον του, ὅσον καὶ διὰ τὸν ἱερὸν τοῦ Ἔθνους ἀγῶνα.

Ὅτε τῷ 1877 συνεστήθη ἐν Σύρῳ «Ἐπιτροπὴ ἀδελφότητος ὑπὲρ τῆς Ἐθνικῆς Ἰδέας», ἡ ὁποία τὰ μέγιστα ὑπεστήριξε οἰκονομικῶς τὴν Ἐπανάστασιν ἐν Θεσσαλίᾳ διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν της, πρόεδρος αὐτῆς ὑπὸ πάντων ἐξελέγη ὁ Μεθόδιος, ὁ ὁποῖος ἐνίσχυσε τὴν ἐθνικὴν αὐτὴν προσπάθειαν καὶ ἐκ τοῦ προσωπικοῦ του βαλαντίου ὅσον καὶ προτρέπων ἄπαντας εἰς τὴν διὰ παντὸς τρόπον συμπαράστασίν της. Δικαίως λοιπὸν ὑπὸ πάντων ἀπεκλήθη, «ὁ Μυρὴλ τῆς Σύρου»!

Εἶχε τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ νὰ κείρῃ εἰς τὴν Κίμωνον μοναχὴν τὴν ὁσίως ἐκεῖ διαμένουσαν Εἰρήνην Σάρδη, τὴν ὁποίαν ἐκάλεσεν Μεθοδίαν, δίχως νὰ ὑποπεύῃ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν εἰς τὸν Ναὸν τῆς Θεοτόκου Ὁδηγητρίας, ὅτι ἡ Μοναχὴ Μεθοδία θὰ κατετάσσετο εἰς τὸ ὀρθόδοξον ἀγιολόγιον, ὡς μία τῶν ὁσίων γυναικῶν αὐτοῦ, ἔνεκα τῶν πολλῶν της

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 133 τοῦ ὑπ' ἀρ. 7 τεύχους.

θαυμάτων και τῆς πρὸς αὐτὴν εὐλαβείας τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος. Πρεσβεύει δὲ ἡ Ὁσία ἀσφαλῶς πρὸς Κύριον, καὶ ὑπὲρ τοῦ κείραντος αὐτὴν, Ἀρχιεπισκόπου Μεθοδίου.

Εἰς τὴν περιοχὴν «Ἀληθινῆ» τῆς Σύρου, ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ὑπῆρχεν ἱερὸν προσκύνημα τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, τὸ ὁποῖον τῷ 1884 περιήλθεν εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ Μεθοδίου. Ἐκεῖ κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας μετεφέροντο καὶ ἐξεπαιδεύοντο οἱ ἱεροσπουδασταὶ τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου. Εἰς τὸ κάτωθεν τοῦ κυρίου ναοῦ, ναΐδιον τῶν Ἁγίων Πάντων, εὐρίσκονται τὰ ὄστα του.

Ὡς δεῖγμα τῆς γραφῆς του καὶ τῆς ἀγάπης του διὰ τὴν παράδοσιν, ἀναφέρομεν ἐνταῦθα ἀποσπάσματα Ἐγκυκλίου του πρὸς τὸν κληρὸν καὶ τὸν λαὸν τῆς ἐπαρχίας τῆς Σύρου.

Ἀριθ. Πρωτ. 1281 – Διεκ. 887

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σύρου, Τήνου καὶ Μήλου

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Οὐδεὶς ἐκ τῶν χριστιανῶν ἀγνοεῖ ὅτι πᾶσα λατρεία ἀναφερομένη πρὸς τὸ Θεῖον εἴτε νοερῶς εἴτε αἰσθητῶς πρέπει νὰ εἶνε καθαρὰ καὶ ἀγνή καὶ σύμφωνος πρὸς τὸν ἠθικὸν καὶ ἱερωτάτον σκοπὸν, δι' ὃν ἡ λατρεία αὕτη γίνεται. Τὸ καθαρώτατον καὶ αὐτὸν Ὄν, ὁ Θεός, πρέπει νὰ λατρεύηται ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας μετὰ ἀπεριορίστου ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως. Πᾶσα μὴ τοιαύτη λατρεία μὴνύει καὶ ἐμφανῶς μαρτυρεῖ καταφρόνησιν καὶ ἀδιαφορίαν πρὸς τὸ ὑψιστον καὶ παναγιώτατον Ὄν. Ὡς γινώσκετε, τέκνα ἐν Χριστῷ ἀγαπητά, μέρος οὐχὶ μικρὸν τῆς θείας λατρείας ἀποτελοῦσι καὶ αἱ πολλαὶ προσφοραὶ καὶ τὰ πολλὰ ἀφιερῶματα, τὰ ὁποῖα οἱ εὐλαβεῖς χριστιανοὶ προσφέρουσιν εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς. Μεταξὺ δὲ τῶν προσφορῶν τούτων εἶνε καὶ ἡ κοινοτάτη καὶ συνηθεστάτη προσφορὰ τοῦ κηροῦ ὅστις μαρτυρεῖ αἰσθητῶς τὴν καθαρὰν καὶ πνευματικὴν λατρείαν τῆς καρδίας καὶ τῆς συνειδήσεως. Ἐπειδὴ δὲ ὁ κηρὸς εἶνε τὸ μέσον, δι' οὗ ἐκδηλοῦμεν ὁρατῶς τὴν ἐσωτερικὴν ἡμῶν λατρείαν καὶ προαίρεσιν, ἀνάγκη πᾶσα τὸ μέσον τούτο, ὁ κηρὸς, νὰ εἶνε καθαρώτατος καὶ ἀμιγῆς πάσης ἄλλης ἀκαθάρτου καὶ μολυντικῆς ὕλης [...]. Πρὸς εὐκόλον δὲ καὶ εὐχερῆ ἀποκοπὴν τοῦ κακοῦ τούτου παραινῶμεν τοῖς ἐντιμοτάτοις Ἐφόροις τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ τοῖς εὐλαβεστάτοις ἱερεῦσιν ἵνα ἀπαγορεύωσιν αὐστηρῶς τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ τοιούτου κηροῦ, ὑποδεικνύοντες ἅμα καὶ τοὺς λόγους, δι' οὓς ὁ μολυντικὸς οὗτος κηρὸς εἶνε ἀπαράδεκτος: Οἱ λόγοι οὗτοι εἶνε οἱ ἑξῆς: α) ὁ ἀκάθαρτος κηρὸς καιόμενος ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς ἀποβαίνει πρόξενος οὐχὶ μικρᾶς

βλάβης καὶ καταστροφῆς αὐτοῦ τούτου τοῦ Ναοῦ... β) ὑπὸ ἐποψιν ὑγιεινῆν βλαβερώτατος γίνεται ὁ μὴ οὗτος κηρὸς εἰς τοὺς ἐκκλησιαζομένους χριστιανούς, ἐν αἷς ἡμέραις μάλιστα ἀθρόοι οἱ χριστιανοὶ προσέρονται εἰς τὰς ἱεράς ἀκολουθίας, καθ' ἃς πρὸς τῆ ἐκ τοῦ πλήθους στενοχωρία, ἀναγκαιῶς ἀναπνεύουσιν ἀέρα μεμολυσμένον καὶ μεμιγμένον καπνῷ... Τρίτος δὲ καὶ σπουδαιώτατος λόγος εἶνε ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης προσφορᾶς, εἴτε ἐκουσίως εἴτε ἀκουσίως, ἐξαμαρτάνομεν εἰς τὸν Θεόν, τὸν πλάστην ἡμῶν καὶ δεικνύομεν καταφρόνησιν πρὸς τὰ θεῖα καθόλου. Διὸ καθήκον ἡμῶν ἐθεωρήσαμεν νὰ ἀποτρέψωμεν τοὺς ἀδελφούς χριστιανούς ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς τοῦ ἀκαθάρτου κηροῦ, καὶ νὰ καταστήσωμεν ἐν τῷ μέλλοντι προσεκτικὸς πρὸς ἀποφυγὴν τῆς εὐθύνης, ἣν ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ φέρομεν. Συμβουλευόμεν δὲ ἵνα προμηθεύονται καθαρὸν κηρὸν ἐκ τῶν ἱερῶν Ναῶν καὶ ὀπόθεν ἄλλοθεν βούλονται, ἀρκεῖ μόνον ὁ κηρὸς οὗτος νὰ εἶνε καθαρὸς πρὸς καθαρὰν καὶ εὐπρόσδεκτον παρὰ τῷ Θεῷ λατρείαν.

Ἐν Ἐρμουπόλει Σύρου τῇ 12 Μαρτίου 1885

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

καὶ ἐν Χριστῷ πατὴρ καὶ εὐχέτης

† Ὁ Σύρου, Τήνου καὶ Μήλου

ΜΕΘΟΔΙΟΣ⁴.

Ἡ Πολιτεία τὸν ἐτίμησε διὰ τὴν ἐν γένει προσφορὰν του ὡς Ἀρχιμανδρίτου μετὰ τὸν «ἀργυροῦν Σταυρὸν τοῦ Σωτήρος», καὶ ὡς Ἀρχιεπίσκοπον μετὰ τὸν «τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ Σωτήρος»!

Προσωπικότης διακρινομένη διὰ τὸν δυναμισμὸν καὶ τὸ ἀνυποχώρητον τοῦ χαρακτήρος, ὁσάκις ἐπίστευεν ὅτι ὑπεστήριζε τὸ δίκαιον, πολλάκις ἦλθεν εἰς ἀναποφεύκτους συγκρούσεις μετὰ τινων, πρὸ τῶν ὁποίων μὲν δὲν ὑπεχώρει, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὀλίγην πικρίαν ἐδοκίμαζεν.

Τὴν 27ην Ἀπριλίου τοῦ 1903, Κυριακὴν τοῦ Παραλύτου, ἔνεκα νόσου ἀνιάτου καὶ μακροχρονίου, ὁ Σύρου Μεθόδιος ἐκοιμήθη ὁσιακῶς, καταλιπὼν μνημὴν νοήμονος, θεολογικῶς ἀρκούντως κατηρτισμένου καὶ φιλελεήμονος Ἱεράρχου, κηδευθεὶς ἐν Σύρῳ.

Ἡ κηδεία ἐγένετο τὴν πρωΐαν τῆς Δευτέρας 28ης Ἀπριλίου ἐκ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος, προεξάρχοντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Αἰτωλοακαρνανίας Παρθενίου Ἀκύλα, ἐκπροσώπου τῆς Ἱεράς Συνόδου.

(Συνεχίζεται)

2. Ἐφημερὶς «ΠΑΝΟΠΗ», 23 Φεβρουαρίου 1882, ἀριθμ. 808.

3. ΦΕΚ 68 τῆς 5ης Μαρτίου 1888.

4. Ἀρχεῖον Ἱ. Μ. Σύρου.

Ο ΙΣΛΑΜΙΣΜΟΣ ΣΕ ΕΞΑΡΣΗ

Του κ. ΑΝΔΡΕΑ Ν. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Δρα Θ., Έπιθεωρητή Μ.Ε.

Οί άνθρωποι διαφέρουν και κατά τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις. Οί διαφορές όμως δέν θά έπρεπε νά τούς φέρουν σέ τέτοια αντίπαράθεση, ώστε ή συνύπαρξή τους και ή έλεύθερη από μέρους τους έκφραση τής πίστεώς τους και ή άσκηση τών θρησκευτικών τους καθηκόντων νά καθίσταται προβληματική ή και αδύνατη ακόμη. Κι ενώ για τόν Χριστιανισμό ό θρησκευτικός αυτός πλουραλισμός, για νά χρησιμοποιήσουμε ξενικό όρο του συρμού, είναι κατανοητός και άνεπτός, τόν ίδιος φαινόμενο δέν παρατηρείται και από την πλευρά του Ίσλαμισμού.

Τή διαπίστωση αυτή έπιβεβαιώνουν και τά τελευταία γεγονότα σέ διάφορα μέρη του κόσμου, όπως στίς περιοχές του Άζερμπαϊτζάν - Ναγκόρνο - Καραμπάχ (πρώην Σοβιετική Δημοκρατία), τής Βοσνίας - Έρζεγοβίνης (πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία), τών Ινδιών και του Δυτικού Πακιστάν (Μπαλουτιστάν), όπου ό Ίσλαμισμός ήρθε σέ άνοικτη αντίπαράθεση με τόν Χριστιανισμό και τόν Ινδουισμό.

Όπως δημοσιεύθηκε πρόσφατα στόν Τύπο, έξι παιδιά Ινδουιστών λιθοβολήθηκαν μέχρι θανάτου, στίς 8 Δεκεμβρίου 1992, από πλῆθος πολλών εκατοντάδων μουσουλμάνων, που κατέλαβαν έναν Ινδουιστικό ναό στό Λοραλάι του Δυτικού Πακιστάν. Τά έξι αυτά παιδιά, όταν λιθοβολήθηκαν, βρίσκονταν μέσα στό ναό.

Οί φανατικοί Ίσλαμιστές, έδω και στην Τουρκία, επιδίωξαν νά προσδώσουν θρησκευτικό χαρακτήρα και στό Κυπριακό πρόβλημα, υποστηρίζοντας την άποψη ότι ή αδυναμία για ειρηνική συμβίωση και ειλικρινή συνεργασία μεταξύ τών Έλλήνων και τών Τούρκων τής Κύπρου όφείλεται βασικά στή διαφορά τής θρησκείας. Τόν άσπῆρικο αυτό ισχυρισμό διαψεύδει ή μακραίωνη Ίστορία μας και ή σύγχρονη κραυγάζουσα πραγματικότητα.

Ενώ στίς έλεύθερες περιοχές τής Κυπριακής Δημοκρατίας ή άρχή τής άνεξιθρησκείας άποτελεί την έπίσημη κρατική πολιτική, γεγονός που έπιβεβαιώνεται και από τόν περιεχόμενο τών σχολικών μας έγχειριδίων για τά μαθήματα τών Θρησκευτικών και τής Ίστορίας, στό τουρκοκρατούμενο τμήμα τής Πατρίδας μας, τόν ψευδοκράτος του Ντεκτάρ έχει αναγάγει τή μισαλλοδοξία και τόν αντιχριστιανισμό στίς άμεσες προτεραιότητές του. Στίς έλεύθερες περιοχές τής Κύπρου τά μουσουλμανικά τεμένη όχι μόνο προστατεύονται, συντηρούνται και έπισκευάζονται με κρατική δαπάνη και λειτουργ-

γούν έλεύθερα, πράγμα που δέν συμβαίνει στή σκλαβωμένη γή μας, όπου οί ναοί μας έγκαταλείπονται στή βουλιμία του χρόνου ή μετατρέπονται σέ τεμένη (τζαμιά) του Ίσλάμ ή άλλους χώρους ξένους πρὸ τήν ιερότητα και τή λειτουργικότητά τους.

Άνάλογη κατάσταση παρατηρείται και σέ άλλα μέρη του κόσμου, τά όποια «έν παραδόσεως» είναι χριστιανικά. Έκει μπορεί κανείς νά συναντήσει, παράλληλα με τόν πλῆθος τών εκκλησιών, και άριθμό μουσουλμανικών τεμενών για τίσ λατρευτικές άνάγκες τών μωαμεθανών, που διαβιούν σ' αυτά. Η ίδια ή παρόμοια κατάσταση δέν υπάρχει στά μέρη, όπου κυριαρχεί ό Ίσλαμισμός και διαβιούν ή εργάζονται εκεί χριστιανοί.

Και όχι μόνο αυτό. Ό Χριστιανισμός ως μέσα ιεραποστολής του είχε και έχει την πειθώ μέσα από ένα έλεύθερο διάλογο, που ανταποκρίνεται στίς άνώτερες έφέσεις τής ψυχής και τίσ βαθύτερες συγκινήσεις τής καρδιάς. Ό Ίσλαμισμός ως μέσα έπικρατήσεως του χρησιμοποιούσε άνέκαθεν την έπιβολή-βία και την προβολή τών ύλιστικών άντιλήψεων για την παρούσα και τή μέλλουσα ζωή.

Η χρήση και τά άποτελέσματα από την έφαρμογή τών μέσων αυτών έξηγούν τούς λόγους για τούς όποιους ό μὲν Χριστιανισμός βρήκε άπήχηση κυρίως άνάμεσα στούς λαούς τής Ευρώπης, τής Άμερικής και τής Αυστραλίας, ό δὲ Ίσλαμισμός έπιβλήθηκε κυρίως άνάμεσα στούς λαούς τής Ασίας και τής Άφρικής.

Η κατάσταση αυτή τών πραγμάτων στην Ευρώπη, τόσο στην Άνατολική όσο και στή Δυτική, και στίς Η.Π.Α. τείνει νά διαφοροποιηθεί έξαιτίας άφ' ένός μὲν τής άλλαγής τών μέσων που άρχισε νά μετέρχεται ό Ίσλαμισμός, άφ' έτέρου δὲ τής άγνοιας τών βασικών χριστιανικών άληθειών από μέρους μεγάλης μερίδας τών «κατ' όνομα» χριστιανών.

Τόν παράδοξο στην προκειμένη περίπτωση είναι ότι ή «κοσμική» γνώση στή Δύση έχει έπισκιάσει τή θρησκευτική σέ τέτοιο βαθμό, ώστε οί χριστιανοί νά έμφανίζονται πνευματικά παροπλισμένοι και ευάλωτοι σ' αυτό του είδους τή «διαφώτιση». Κι ενώ όργανώνονται ιεραποστολές για τούς λαούς τής Άφρικής και τής Ασίας, οί ισλαμιστές άνενόχλητοι όργιάζουν στίς χώρες τής Δύσεως και τελευταία τής Άνατολικής Ευρώπης.

(Συνεχίζεται)

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

Οί Ένορίες και ή ιστορία τους

Τοῦ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀναπλ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ένα βιβλίο και ή ιδέα του

Λίσθάνεσαι φανερά συγκινημένος, όταν ένα σχέδιο πού έχεις συλλάβει από καιρό και τó έχεις ἐκμυστηρευτεί σέ φίλους και συνεργάτες, βλέπεις νά υλοποιεῖται από ἀνθρώπους με τούς ὁποίους μέχρι τώρα δέν εἶχες καμμία ἐπαφή. Ὅταν βλέπεις, ὅτι από τόν ἴδιο ζήλο για διατήρηση τῆς μνήμης ξεκινοῦν νά καταγράψουν τά ὅσα στοιχεῖα ἔχουν ἀπομείνει σέ μιὰ προσπάθεια νά περισώσουν αὐτό πού ὑπάρχει, νά τó διαφυλάξουν και νά τó προβάλουν. Ὅταν τόν ἱερό τους ζήλο τόν συγκροτοῦν σέ **ὀδοιπορικó** και σάν ἔμπειροι ὀδηγοί σέ ξεναχοῦν σέ χώρους οικείους γι' αὐτούς, πού προσπαθοῦν νά τούς οικειοποιηθεῖς και σύ, ὁ ξένος. Και σένα τόν ξένο σέ πολιτογραφοῦν ἐνορίτη στόν Ἅγιο Νικόλαο τῶν ξένων στόν ὁποῖο ἀνήκουν ἐνοριακῶς ὅλοι οἱ ξένοι πού ἐγκαθίστανται στοὺς Καρουσάδες Κερκύρας.

Δέν εἶναι ὁ μοναδικός ναός σ' αὐτό τó χωριό πού βρίσκεται βορειῶς τοῦ νησιοῦ και σέ ἀπόσταση 33 χιλιομέτρων ἀπό τήν πρωτεύουσά της. Ὑπάρχουν και ἄλλοι ἐνοριακοὶ ναοὶ με τά παρεκκλήσια - ἐξωκκλήσια τους καθῶς και κτητορικοί. Ὅλους αὐτούς τούς ναοὺς προσπάθησε νά ἐντοπίσει, νά περιγράψει, νά ἀναφέρει τήν ιστορία τους και τó χρονικό τους, ὁ συνταξιούχος ἐκπαιδευτικός Κωνσταντῖνος Ἰωάννου ἱερέως Κλαδάς στό βιβλίο του **Ὀδοιπορικó στις Ἐκκλησίες μας**, Καρουσάδες Κερκύρας, Αὐγουστος 1992, σ. 126.

Δέν κάνει ἀπλᾶ μιὰ ξερή περιγραφή τῶν μνημείων. Εἰσάγει με γλαφυρό τρόπο περιστατικά πού συνέβησαν, ἐντυπώσεις, ιστορίες, ἀφηγήσεις ἀπό πανηγύρεις, ἔθιμα πού συνδέονται και ἔχουν ὡς ἐπίκεντρο τούς Ἰ. Ναούς. Με θλίψη διαπιστώνει τήν ἐγκατάλειψη τῶν κτισμάτων, τήν ἐρήμωση, τήν περι-

φρόνηση και κάνει ἐκκλήση για ἀνανέωση, για ἀναζωπύρωση τοῦ ἐνδιαφέροντος. Τά ἔσοδα μάλιστα ἀπό τó βιβλίο του ἀφιερώνει στήν ἀντιμετώπιση τῆς δαπάνης στηρίξεως, συντηρήσεως και ἀνακαινίσεως τοῦ παρεκκλησίου τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου Βλαχέραινας, ὅπου στις 2 Ἰουλίου τιμᾶται ή Κατάθεσις τῆς τιμίας ἐσθῆτος τῆς Θεοτόκου.

Τό βιβλίο διανθίζεται με θρησκευτικά ποιήματα (Λάμπρου Πορφύρα, Ἀλέξανδρου Παπαδιαμάντη, Βασ. Στεφανόπουλου, Γεωργ. Ἀθάνα, Κυρηναίας, Ἰωάννου Δ. Σκιαδόπουλου, Τάκη Παπατσώνη, ἀνώνυμα κ.ἄ.), ἱερές εἰκόνες, φωτογραφίες, στίτσα, ἀπολυτίκια τῶν ἁγίων. Ἡ ἐκδοση ὁπωσδήποτε δέν μπορεῖ νά χαρακτηριστεῖ ὡς καλλιτεχνική ή δαπάνη για κάτι τέτοιο θά ἦταν ὑψηλή και δέν θά ἄφηνε περιθώρια κέρδους για τόν ὑψηλό σκοπό τόν ὁποῖο ἔθεσε ἐξ ἀρχῆς. Πλὴν ὅμως μεταδίδει ένα παλμό και τοποθετεῖ τόν ἀναγνώστη στό πλαίσιο ἐκεῖνο, μέσα στό ὁποῖο καθίσταται δυνατή ή μέθεξη με τόν περιβάλλοντα χώρο.

Δέν διστάζει μάλιστα, νά ἀσκήσει και ἔργο κριτικῆς σ' ἐκείνους πού θεωρεῖ ὑπευθύνους για τήν ἐρήμωση αὐτή. Διατυπώνει ὅμως και τήν ἐλπίδα για ἀναζωογόνηση τοῦ ἐνδιαφέροντος και τῶν θεραπευτικῶν αποτελεσμάτων ἀπό μιὰ ὀρθή βίωση τῶν ἐορτῶν και συμμετοχή στόν παραδοσιακό τρόπο τῆς λατρείας με τόν πρέποντα σεβασμό. Ἀνασκαλεῖ τή μνήμη και τήν ζωντανεύει. Δικαίως ἐπισύρει τόν ἔπαινο τόσον τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Καρουσάδων, Οἰκονόμου κ. Σωκράτη Μπάνου, τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Δημητριάδος κ. Χριστοδούλου, τοῦ Λογοτέχνη Ἱστοριοδίφου κ. Μιχάλη Γ. Λύκισσα καθῶς και τοῦ Ταξιάρχου κ. Σπύρου Αὐγερινοῦ, τῶν ὁποίων περιέλαβε σημειώματα στό βιβλίο του.

Σε δρόμους ποιμαντικής διακονίας

Μιμηταί μου γίνεσθε...

Με την παρουσίαση αυτού του βιβλίου μου δίνεται η ευκαιρία να επανέλθω στον τομισμό του ενδιαφέροντος που εμφανίζει για τις ένορίες ή καταγραφή της ιστορίας τους από

την ίδρυσή τους μέχρι σήμερα. Αποτελεί πολύτιμο κεφάλαιο εκεί όπου μπορεί να μελετηθεί ή βιογραφία των ιερέων που έδρασαν στην ένορία ή ιστορία της εικονογράφησης του 'Ι. Ναού' στοιχεία των άγιογράφων στοιχεία του φιλανθρωπικού έργου. Να περισωθούν όλα εκείνα που είναι ακόμα δυνατόν να γνωρίζουν άνθρωποι που ζουν τώρα και υπήρξαν παράγοντες της ένορίας κατά ένα μεγάλο διάστημα.

Αυτή η προσπάθεια μπορεί ν' αποτελέσει μέρος εκείνης της ασκήσεως που έχουμε προτείνει άλλοτε και που την ονομάσαμε: «Γνώρισε την ένορία σου και γνώρισέ την στους άλλους». Είναι δυνατόν στο τέλος αυτής της

προσπάθειας που μπορεί να αναλάβει ο Έφημέριος με όρισμένα ένοριακά στελέχη να προέλθει ως καρπός μία άπλητη έκδοση της Ένορίας που θα μεταδώσει τα στοιχεία αυτά και στους υπόλοιπους ένοριτες και σε άλλους τυχόν ενδιαφερομένους. Η έκδοση αυτή μπορεί να λάβει και τη μορφή εγχρόλιου ήμεροδείκτη για ένα συγκεκριμένο έτος ή με την ευκαιρία μιας έπετειού. Ακόμα μπορεί να οργανωθεί ειδική έκθεση σε αίθουσα της Ένορίας ή σε αίθουσα της 'Ι. Μητροπόλεως για περισσότερες Ένορίες.

Ασφαλώς οι προηγηθείσες σκέψεις μπορούν να τύχουν εφαρμογής στο μέλλον. Είναι όμως πολύ πιθανόν να έχουν ήδη τύχει εφαρμογής στο παρελθόν και πολλές ένορίες να έχουν καταγράψει και κυκλοφορήσει την ιστορία τους. Στην περίπτωση αυτή, παράκλησή μας είναι, να αποστείλουν οι κατά τόπους και ένορία υπεύθυνοι, ένα αντίτυπο της εκδόσεώς τους προς τον συντάκτη της στήλης, ο οποίος σε εύθετο χρόνο θα δημοσιεύσει τα αποτελέσματα της ανταποκρίσεως στο αίτημά του, ώστε και άλλοι να παρακινήθουν στην καταγραφή της ιστορίας των ένοριών τους.

Μια ένορία είναι σαν μια οικογένεια. Σήμερα βλέπουμε να ανανεώνεται το ενδιαφέρον για την καταγραφή και δημοσίευση των οικογενειακών βιογραφιών. Όλοι θέλουν να ξαναβρούν και να ξαναβρούν τις ρίζες τους. Χανόμαστε στα μεγάλα σύνολα και αποζητούμε τις μικρές ενότητες όπου αισθανόμαστε οικείοι και έγγεγραμμένοι σε μια προσωπική ιστορία. Το ίδιο αναζητούμε την έγγραφη μας σ' ένα μικρό σύνολο που επιθυμούμε να γνωρίσουμε την ιστορία του. Δεν επιζητούμε απλά και μόνο παροχή ένοριακών υπηρεσιών. Ζητούμε να μάθουμε κάτι παραπάνω για το πλαίσιο μέσα στο οποίο παρέχονται αυτές οι υπηρεσίες κι αναλαμβάνουμε ως εκ τούτου ένα «όδοιπορικό στις εκκλησίες μας».

Τί άλλο να εύχηθοῦμε; Καλό δρόμο!

Η διεύθυνση του συγγραφέα του βιβλίου είναι για τη χειμερινή περίοδο: Εύξεινου Φωκαέως 12, 171 22 Νέα Σύμωνη, τηλ. 01 9349015 για τη θερινή περίοδο: Καρουσάδες Κερκύρας, 490 81 Καρουσάδες, τηλ. 066331589.

Οί κυβερνήσεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητας μπροστὰ στὸ πρόβλημα τῶν αἰρέσεων καὶ τῆς παραθρησκείας*

Τοῦ π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ, Δρ. Θεολ. - Δρ. Φιλοσ.

Γιὰ τὴν ὑποστήριξη θυμάτων ἐφιστᾶται ἡ προσοχὴ στὰ ἐπόμενα μέτρα:

1. Συμβουλευτικοὶ σταθμοὶ γιὰ τοὺς νέους, γιὰ οἰκογένειες καὶ γιὰ θέματα ἀγωγῆς πρέπει νὰ ἐνημερωθοῦν γιὰ τὶς ἐπὶ μέρους θρησκείες τῆς νεότητος καὶ γιὰ τὶς ἐπιδράσεις τους στὰ μέλη, ὥστε νὰ μποροῦν ἐν ἀνάγκῃ νὰ βοηθήσουν.

2. Ὁ Σύλλογος «Δραστηριότητα γιὰ πνευματικὴ καὶ ψυχικὴ ἐλευθερία, Ὁμοσπονδιακὴ Κοινότητα Ἐργασίας τῶν Συλλόγων Πρωτοβουλίας Γονέων», μὲ οἰκονομικὴ βοήθεια τῆς Ὁμοσπονδίας ἔλαβε ἀπὸ τὸ 1980 τὴ δυνατότητα νὰ ἐντατικοποιήσῃ τὴν ἐργασία του.

3. «Πέρα ἀπὸ αὐτὸ πρέπει νὰ ἐνισχυθοῦν τὰ μέτρα ἀποκαταστάσεως γιὰ ἄλλοτε μέλη. Μὲ πρωτοβουλία τῆς Ὁμοσπονδίας ἐνισχύεται στὸ μεταξὺ τὸ μέχρι τώρα μοναδικὸ στὴν Ὁμοσπονδιακὴ Κυβέρνηση μοντέλλο ἀποκαταστάσεως καὶ συμπαράστασεως γιὰ ἄλλοτε μέλη θρησκειῶν τῆς νεότητος στὸ Altenberg πλησίον τῆς Κολωνίας, μὲ φορέα τὸ Σύνδεσμο τῆς Γερμανικῆς Καθολικῆς Νεότητος...

»Ἡ ἐνίσχυση τέτοιων ἢ παρομοίων ομάδων αὐτοβοήθειας καὶ μέσῳ τῶν ὁμοσπόνδων χωρῶν καὶ τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως, χαιρετίζεται ιδιαίτερα, ὥστε νὰ προσφερθεῖ στὰ ἐνήλικα μέλη τῶν θρησκειῶν τῆς νεότητος ποὺ δὲν μποροῦν ἢ δὲν θέλουν νὰ ἐπιστρέψουν στὴν οἰκογένειά τους καὶ νὰ δοθεῖ μιὰ δυνατότητα ἀναπλήρωσης».

4. «Μέσῳ τοῦ προβλήματος τῶν θρησκειῶν τῆς νεότητος καὶ ἄλλων συμπτωμάτων τῆς φυγῆς τῆς πραγματικότητας, τίθενται βασικὰ ἐρωτήματα, ποὺ ἀποτελοῦν πρόκληση γιὰ ὁλόκληρη τὴν κοινωνία καὶ τὸν καθένα ξεχωριστὰ γιὰ μιὰ ἐποικοδομητικὴ πνευματικὴ ἀντιπαράθεση μὲ τὰ αἷτια καὶ τὶς ἐπιπτώσεις κοινωνικῆς ἄρνησης. Ἐδῶ πρέπει ἀκόμη νὰ παρατηρήσουμε ὅτι σύγχρονες ἀξίες καὶ νοηματοδοτήσεις, βοήθεια προσανατολισμοῦ καὶ ἀξιολογες προοπτικὲς τοῦ μέλλοντος ἀναπτύσσονται καὶ προσφέρονται πειστικὰ ἕνα ἔργο στὸ ὁποῖο πρέπει νὰ συνεργήσουν δίπλα ἀπὸ τὴν οἰκογένεια, μεταξὺ ἄλλων οἱ ἐκκλησίες, τὰ συνδικάτα, τὰ κόμματα, τὰ σχολεῖα, τὰ πανεπιστήμια καὶ οἱ φορεῖς ἐπιμόρφωσης τῶν νέων καὶ τῶν ἐνηλίκων».

δ) Ἡ Ἀκρόαση (Haering) τῆς 9.10.1991

Στὴν «Ἀκρόαση» αὐτῇ, ποὺ ἔλαβε χώρα μὲ ἀπόφαση τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Βουλῆς, σύμφωνα μὲ ἐπίσημα στοιχεία, συμμετείχαν 14 βουλευτὲς τῆς CDU/CSU, 10 τῆς SPD, 4 τῆς FDP καὶ ἀνὰ ἕνα ἀπὸ τὰ κόμματα PDS/LL καὶ «πράσινοι».

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς βουλευτὲς προσκλήθηκαν ἐκπρόσωποι τῶν ἀρμοδίων Ὑπουργείων Πολιτισμοῦ, Παιδείας, Ἐπιστημῶν, Τέχνης, Κοινωνικῆς Τάξης, Νεότητος, Ὑγείας, Ἐργασίας, Ἐσωτερικῶν καὶ τὰ ἀρμοδία Ὑπουργεῖα γιὰ τὴν Οἰκογένεια, τὴ Γυναίκα, τὸν Ἀθλητισμὸ καὶ ἐκπρόσωποι τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Συνδέσμου τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως καὶ περιφερειακῆς διοικήσεως.

Λόγῳ τῆς ἐξαιρετικῆς σπουδαιότητος αὐτῆς τῆς συζητήσεως, θὰ παραθέσουμε ἐδῶ τὰ κυριώτερα στοιχεία. Τὰ λεχθέντα σ' αὐτῇ τῇ συνάντησιν μαγνητοφωνήθηκαν καὶ τελικὰ ἀπεστάλησαν στὶς προσωπικότητες ποὺ συμμετείχαν. Ἐπειδὴ δὲν δημοσιεύθησαν, θὰ ἀποφύγουμε νὰ ἀναφέρουμε τὰ πλήρη ὀνόματα τῶν ἐμπειρογνομόνων.

1. Αἷτια ἐξάπλωσης τῶν «θρησκειῶν νεότητος»

Οἱ ἐμπειρογνώμονες, κατὰ τὴ συνάντησιν τῆς Βόννης δὲν ἀσχολήθηκαν εἰδικὰ μ' αὐτὸ τὸ θέμα. Ὅμως ἀκούσθηκαν ἐνδιαφέρουσες θέσεις, ιδιαίτερα ἀπὸ τὸν κ. Ρ., ἄλλοτε ἀνώτατο στέλεχος τῆς Σαηντόλοτς. Ὅπως ὁ ἴδιος ἀναφέρει, ἔγινε σαηντολόγος τὸ 1981, ἐξαιτίας μιᾶς ἀρρώστιας. Μέχρι τὸ 1988 ἀνῆλθε στὰ ἀνώτατα ἐπίπεδα τῆς ἱεραρχίας τῆς ὀργανώσεως στὴν Κοπεγχάγη. Γνώρισε τὴν ἐσωτερικὴν τῆς ὄψης, εἶδε ὅτι πρόκειται γιὰ καθαρὴ ἐπιχείρησιν ποὺ ἐνεργεῖ ὅπως οἱ στρατιωτικὲς δικτατορίες καὶ ἀπεχώρησε. Τώρα ἐργάζεται ὡς εἰδικὸς σύμβουλος γιὰ θέματα σαηντολογίας σὲ εἰδικὸν φορέα ποὺ ἀσχολεῖται μὲ τοὺς κινδύνους ἀπὸ τὶς λεγόμενες ψυχο-λατρείες.

(Συνεχίζεται)

Κυκλοφορεῖ δίχρωμο τὸ

ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

σὲ 12η ἔκδοσιν, μὲ νέα στοιχειοθεσία, μεγαλύτερα καὶ πολὺ εὐανάγνωστα γράμματα καὶ χρυσόδετο.

Ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 135 τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 7 τεύχους.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ*

Του κ. ΔΗΜ. ΦΕΡΟΥΣΗ

Έξάλλου αυτοί και ώς έθνότητες ή φυλές βρίσκονται πιό κοντά μας και άποτελούν τó σκέλος τής ίσορροπίας μας στη θύελλα τής δυτικής άλαζονείας, που σε λίγο θα είσορμήσει σ' όλο τόν έλλαδικό χώρο, με σκοπό να τόν έξουσιάσει!

Οί Προτεστάντες, οί Ρωμαιοκαθολικοί, οί Μισιονάριοι, οί «Ίεραπόστολοι» θα κατακλύσουν σε λίγο τήν Έλλάδα άπό τήν Έσπερία. Με σκοπό, όχι μόνο για να κερδίσουν χρήματα και άλλα υλικά όφέλη. Άλλά κυρίως και για να διαδώσουν τις ίδέες τους, τή θρησκεία τους, τή ματαιόδοξη αίρεσή τους, τόν άνθελληνισμό τους (τό κάνουν ήδη 200 χρόνια). Κι αυτό θα γίνει συστηματικά. Με πείσμα. Με πειθώ και μελετημένη προπαγάνδα. Με έπιχειρήματα και δολιότητα. Και με όλα τα σύγχρονα μέσα δημοσιότητας, πληροφόρησης και έπηρεασμού (έφημερίδες, ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς, σύγχρονα τεχνολογικά μέσα ήχου και εικόνας), όταν θα έρθει ή ώρα!...

Ή λεγόμενη «ελεύθερη» Ραδιοφωνία και Τηλεόραση, στο σκληρό άνταγωνισμό που θα επικρατήσει τότε, θα μιμηθεί άνενδοίαστα αυτήν τήν ξενόφερτη τεχνολογία, τακτική και άντίληψη. Και μερικά κανάλια θα άκολουθήσουν πιστά τó χαμό τής σύγχυσης τού δυτικού έκβαρβαρισμού και τής άνθελληνοποίησης. Και μόνο οί Ραδιοφωνικοί Σταθμοί τής Έκκλησίας, παίζοντας σωστά τόν έθναρχικό τους ρόλο, θα μιλούν για Έλληνισμό και Όρθοδοξία, για άνθρωπισμό, για ένότητα και ειρήνη τής ψυχής και τού κόσμου.

Άπ' αυτούς θ' άκούγεται ó λόγος τού Θεού και τού άνθρώπου. Ή Έλλάδα και ή άληθινή φωνή τών Έλλήνων και τών συνελλήνων, όπου γής. Είναι αυτό ένα έρτζιανό άνοιγμα, ένα όραμα, που μπορεί να φέρει μιαν άναγέννηση. Και να διώξει μακριά τó φόβο, τήν ήττοπάθεια και τήν γκρίνια τών Νεοελλήνων, καθώς θα διαπιστώνουν, ότι δέν είναι «ανάδελφοι». Δέν είναι μόνοι και άπροστάτευτοι! Άλλά ότι στα πέρατα τής Γής υπάρχουν συνέλληνες και συνορθόδοξοί άδελφοί. Φωνές άγάπης και άλληλεγγύης.

Έχουμε στα χέρια μας μιαν Έλλάδα 5.000

χρόνων. Μιά Όρθοδοξία 2.000 χρόνων. Ένα Βυζάντιο 1.100 χρόνων. Μιά τουρκοκρατία 400 χρόνων. Και ένα Νεοελληνισμό άκμαίο, ζωντανό, με άμέτρητα πρόσωπα, κείμενα, γεγονότα, θέματα που έδραιώνουν παραδόσεις, δείχνουν πορείες και καταξιώνουν τή ζωή. Κι αυτά όλα είναι ó πλούτος, τó περιεχόμενο, ó στόχος και ή ένότητα τών έρτζιανών τής Έκκλησιαστικής Ραδιοφωνίας. Τα στοιχεία τού έθναρχικού ρόλου της.

* * *

Είναι καίρια, στ' άλήθεια, ή ίστορική στιγμή τής ραδιοφωνικής αυτής άνοιξης στον Έκκλησιαστικό χώρο. Δέν πρέπει να χαθούν οί φωνές, τα κείμενα, οί ήχοι, ούτε να έπαναληφθούν λάθη!

Πρέπει ν' άνοίξουν οί πόρτες τών έρτζιανών τής Έκκλησίας και πρòς τα τέσσερα σημεία τού άνοιχτού όρίζοντα. Και να γίνει έτσι μιá άμφίδρομη, έλεγχόμενη πάντα, κίνηση τής Έκκλησίας με τόν κόσμο. Με τήν άγωνιώδη φωνή άνθρώπων, ομάδων, μειονοτήτων και κοινοτήτων που άγαπούν τήν Έκκλησία και θέλουν μέσα από σύγχρονα κανάλια έπικοινωνίας και σχέσεων να βρουν τó δρόμο τους. Άλλά και κείνοι πάλι να έμπλουτίσουν με τις δικές τους φωνές, τούς ήχους και τó φρέσκο αίμα τους, τα έρτζιανά κύματα τής Έκκλησίας.

Αυτοί όλοι είναι ένας κόσμος που συνωσιζεται ήδη πνευματικά και έπιθυμητικά μπροστά στον αύλόγυρο τής Έκκλησίας. Και ίσως ένδόμυχα φωνάζει «άρατε πύλας!». Και ή έρτζιανή άνοιξη τής Έκκλησίας έχει καθήκον ν' άνοίξει τις πόρτες και να τούς άφήσει να μιλήσουν. Ν' άκουστούν και να άκούσουν. Κι έτσι τελικά να συνταχθούν στις γραμμές τής νέας πορείας που όραματίζεται ή Όρθοδοξία στον κόσμο.

«Ή Έκκλησία σε θέματα πίστεως πρέπει να προχωρή με σθένος. Έχει τόσο κύρος πνευματικό, που μπορεί να χειριστή ό,τι θέλει και όπως θέλει. Άρκει να διακινδυνεύη κάποτε έγκαιρα και ψυχοποιημένα και να έχη πεποίθηση, ότι οί πράξεις της άγκαλιάζουν όλο τó ποιμνιο. Και ότι τó μήνυμά της είναι άγγελμα τών πηγών και τής σταθερής της θελήσεως να φέρη τήν πίστη στις

* Συνέχεια άπό τή σελ. 124 τού ύπ' άρ. 6 τεύχους.

καρδιές τών ανθρώπων. Καί πρέπει νά τολμᾶ ἡ Ἐκκλησία. Γιατί ἡ πίστη δὲν εἶναι κάτι στατικό. Εἶναι πάντοτε ἓνα ἄλμα στοῦ μέλλον. Εἶναι μία ματιά, ἓνα ἀτελεύτητο πέταγμα γιά μία καλύτερη χώρα. Ἀκριβῶς, ὅπως εἶναι καί ἡ σωστή, ἡ βαθύτερη δομὴ τῆς πνευματικῆς ζωῆς: μία διαρκῆς ἐπικοινωνία πίστεως, ποὺ ἐπειδὴ στοὺς σύγχρονους καιροὺς εἶναι δύσκολο νὰ πραγματοποιεῖται μέσα στὴν κόλαση τῆς καθημερινῆς ρουτίνας, ἡ ραδιοφωνικὴ γέφυρα βοηθάει νὰ κάνουμε μερικὲς συναντήσεις μέσα σὲ σιωπὴ καὶ αὐτογνωσία» (Δ. Σ. Φερούση, «Ἐκκλησία καὶ σύγχρονα μέσα ἐπικοινωνίας», Ἀθήνα, 1970).

***

Ἀλλὰ ἰδιαίτερα πρέπει νὰ προσεχθοῦν ἀπὸ τὴ διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅλοι ἐκεῖνοι —κυρίως νέοι— ποὺ ἤδη, μὲ ὅποιονδήποτε τρόπο ἐργάζονται, συνεργάζονται ἢ ἔρχονται σὲ ἐπαφὴ μὲ τοὺς ραδιοφωνικοὺς σταθμοὺς τῆς Ἐκκλησίας.

Αὐτὴ τὴν ὥρα ἀποτελοῦν ἓνα σπάνιο, πολύτιμο ἀνθρώπινο δυναμικό, ποὺ ποτὲ δὲν εἶχε τόσο κοντὰ τῆς ἡ Ἐκκλησία. Εἶναι ἀφοσιωμένα, ποιμαντικά στελέχη στὸν τομέα τῶν ἐρτζιανῶν, τὰ ὁποῖα μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθοῦν καὶ σὲ ἄλλες δραστηριότητες, ἐξίσου σημαντικὲς, στὴν ἐρτζιανὴ ἱεραποστολή.

Εἶναι, στοῦ σύνολό τους, ψυχὲς προσφορᾶς, ἀνιδιοτέλειας καὶ εὐθύνης ἀπὸ τίς ὁποῖες, πραγματικά, μπορεῖ νὰ ἔρθει μιὰ ἀληθινὴ ἀναγέννηση στὸν ἐπικοινωνιακὸ τομέα τῆς Ἐκκλησίας καὶ στὴ γενικότερη ποιμαντικὴ διακονία τῆς.

Τὰ στελέχη αὐτὰ μάλιστα πρέπει νὰ βρεθοῦν σὲ μιὰ γενικὴ σύναξη, ν' ἀκούσουν μερικὰ πράγματα, κάποιες γενικὲς, ἐπικοινωνιακὲς κατευθύνσεις, ν' ἀνταλλάξουν ἀπόψεις, νὰ ποῦν τὰ προβλήματά τους καὶ νὰ πάρουν θάρρος, γιὰ τὸ πολυσήμαντο, ποιμαντικὸ ἔργο ποὺ ἐπιτελοῦν στοὺς καιροὺς μας.

Ἐδῶ, ἴσως εἶναι ὁ κατάλληλος χώρος νὰ διατυπωθεῖ καὶ μιὰ πρόταση, ἡ ὁποία μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθεῖ ἀμέσως! Νὰ συναντηθοῦν ὅλοι οἱ διευθυντὲς - ὑπεύθυνοι, κληρικοὶ ἢ λαϊκοὶ τῶν ραδιοφωνικῶν σταθμῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ν' ἀνταλλάξουν μεταξύ τους κάποιες ἀπόψεις. Νὰ δημιουργήσουν ἀνάμεσά τους ἓνα δίαιυλο - δεσμὸ συνεννόησης καὶ ἐπαφῆς, ποὺ θὰ ἐκφράζεται πρακτικὰ μὲ κάποια ἐσωτερικὴ ἐνότητα. Μὲ ἀναμεταδόσεις, ἐπιλεκτικὰ, κάποιων προγραμμάτων. Μὲ τὴν ἐπίλυση προβλημάτων δεοντολογίας καὶ

100,1 FM STEREO
ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ
Ἡ ἱεραποστολικὴ ἐπαφὴ
τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος
στοὺς 100,1 FM STEREO

Γιά μία ἀνάσα ἐλπίδος
στὴ ζωὴ μας...

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ Ἱ. Μ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΣ
ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ
ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ 206 & ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ
382 21 ΒΟΛΟΣ ΤΗΛ. (0421) 52881, 52882

αἰσθητικῆς τοῦ ἤχου. Καὶ μὲ ὅποιαδήποτε βοήθεια —πνευματικὴ καὶ γνωστικὴ— ποὺ οἱ καθημερινές, ἐρτζιανές ἀνάγκες ἀπαιτοῦν.

***

Αὐτὲς οἱ λίγες προτάσεις ἐντάσσονται μέσα στοῦ εὐφορο κλίμα τῆς ἐρτζιανῆς ἀνοιξῆς τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ὁποία ἀνοιξη, μὲ τὰ σημερινὰ δεδομένα καὶ τὴ φθορὰ τῆς «Ἐλευθέρης Ραδιοφωνίας», ἀποτελεῖ ἱστορικὸ γεγονός μεγάλης, ποιμαντικῆς σημασίας. Ὅχι μόνο γιὰ τὴν Ὁρθόδοξία καὶ τὴ βέβαιη ἀναγέννησή τῆς. Ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν Ἑλληνισμό καὶ τὴ Ρωμοσύνη.

Ἦρθε, ἴσως, ὁ καιρὸς, καθὼς λέει καὶ ἡ Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννη, ὅπου μέσα στὴ Βαβέλ τῶν φωνῶν, τῶν ἤχων, τῶν ψευδοπροφητῶν καὶ τῶν πλάνων, πρέπει ν' ἀκουστεῖ στοὺς ἀνοιχτοὺς ὀρίζοντες, ὀλοκάθαρη, ἐπίμονη, πειστικὴ καὶ λυτρωτικὴ ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ φωνὴ δηλαδὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀλήθειας, πρὸς τὸ λαό.

«Καὶ εἶδον καὶ ἤκουσα φωνὴν ἀγγέλων πολλῶν κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων καὶ χιλιάδες χιλιάδων, λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ· ἄξιόν ἐστι τὸ ἀρνίον τὸ ἐσφαγμένον λαβεῖν τὴν δύναμιν καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν καὶ ἰσχὺν καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ εὐλογίαν...» (Ἀποκ. 5, 11-13).

(Τέλος)

Στάσιμο στό βίο τοῦ ἁγίου Νικολάου τοῦ Πλανᾶ

Τοῦ κ. ΓΙΩΡΓΟΥ Θ. ΠΡΙΝΤΖΙΠΑ

Με ἀφορμὴ τὸ βιβλίον τοῦ Δ. Φερούσης, «**Ὁ Παπα-καλόγερος Νικόλαος Πλανᾶς, ὁ Ἅγιος Ποιμένας**». Ἀθήνα, Ἀστήρ, 1992 σσ. 282.

Ὅσοι γεννηθήκαμε μετὰ τὸν πόλεμο, μετὰ τὴν κατοχή, μετὰ τὸν ἐμφύλιον — ὅπως ὁ γράφων — στὰ μέρη ὅπου ἔζησε ὁ παπα-Πλανᾶς, δὲν τὸν εἶδαμε βέβαια μὲ τὰ αἰσθητά, τὰ ἀνθρώπινα μάτια, ἀλλὰ μὲ τὰ ὑπεραισθητά, τὰ μάτια τῆς ψυχῆς, μὲ τὰ ὁποῖα ἐρχόμαστε σ' ἐπικοινωνία μὲ τὴ θριαβεύουσα πραγματικότητα τῆς Ἐκκλησίας. Ἔτσι λοιπὸν ὅλοι ἐμεῖς ποὺ γεννηθήκαμε ἐδῶ ὅπου ὁ ἅγιος Γέροντας ποίμανε τὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ, σὺς γειτονιὲς δηλαδὴ γύρω ἀπ' τὸν ἅγιο Ἰωάννη τῆς ὁδοῦ Βουλαγαμένης, δὲν θὰ ἦταν ὑπερβολὴ νὰ λέγαμε πὼς μεγαλώσαμε μὲ τὶς τόσες θαυμαστὲς ἱστορίες, ποὺ ἡ κατηχητικὴ ἀπλοϊκότητα τῆς γαργιάς στάλαξε σὺς ψυχὲς μας. Δὲν θὰ ἦταν ὑπερβολὴ νὰ λέγαμε, πὼς μέσα μας, λίγο-λίγο, ἄρχισε νὰ οἰκοδομεῖται ἡ πεποιθήση γιὰ τὴν ἐν Χριστῷ καταξίωσή του, γιὰ τὴν ἀγιότητά του. Ταυτόχρονα μαθαίναμε ὅτι ὁ παπα-Πλανᾶς δὲν ἦταν ὁ περιρφημος ρήτορας καὶ ὁ κάτοχος εὐρυτάτης παιδείας καὶ κοσμικῶν προσόντων, ὅπως ἤθελε τὸν ἱερέα ἡ κρατοῦσα τότε νοησιαρχικὴ ἀξιολόγησι τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ ὁ ἀπλὸς, ὁ ταπεινὸς ποιμένας, αὐτὸς ποὺ κατάφερε νὰ μοιάσει μὲ τὰ παιδιὰ, ὅπως εἶχε πεῖ ὁ Χριστός. Τί εἶν' αὐτὸ ποὺ ἔχουν τὰ παιδιὰ καὶ λείπει ἀπ' τοὺς μεγάλους; Τὸ λέει ὁ Ἰδιος: «ὅστις οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. 18,4). Αὐτὴν τὴν ταπείνωσι εἶχε κατορθώσει ὁ παπα-Πλανᾶς. Κι ἀκόμη τὴν ἀφελότητα ποὺ εἶναι ὁ καθρέφτης τῆς καθαρῆς καρδιάς. «Ἦταν σὰν παιδί» ἄκουγες ἀπ' τὴ γαργιά κι αὐτὸ τὰ λέει ὅλα!

Αὐτὴ τὴν ἀγία ταπείνωσι καταγράφει ὁ Δημήτρης Φερούσης μὲ τρόπο ζωντανό, ἀλλὰ καὶ συνθετικό, παρουσιάζοντας τὴ θαυμαστὴ ζωὴ τοῦ ἁγίου ποιμένα. Τὸν παρακολουθεῖ ἀπ' τοὺς προπάτορές του στὴ Νάξο, ἴσαμε τὰ παιδικὰ του χρόνια στὸ νησι κι ὡς τὸ θάνατό του στὴν Ἀθήνα τὸ 1932. Μαζὶ μ' αὐτὸν — καὶ δι' αὐτοῦ — παρακολουθεῖ καὶ τὴν ἐξέλιξι τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας στὴν πρὸ δύσκολη περίοδο. Ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 19ου ὡς τὰ μέσα τοῦ 20ου αἰῶνα. Πρόκειται γιὰ μιὰ περίοδο ἀντιθέσεων, συγχύσεων, μιμητισμοῦ καὶ ἀναζητήσεως προτύπων. Μέσα σ' αὐτὰ καὶ τὸ ἀνακάτωμα τῆς ἱστορίας ποὺ ὀδήγησε σὲ ἐθνικὲς τραγωδίες.

Στὸν ἐκκλησιαστικὸν χῶρον, τὴν ἴδια ἐποχὴ, ἐπικρατεῖ ἡ δυτικοπληρὴ στροφὴ, ποὺ στοχεύει στὸν «ἐξευρωπαϊσμό» τῆς ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας. Ἔτσι, κατὰ τὰ πρότυπα τῶν μισιοναρίων, εἰσάγονται πρακτικὲς ποὺ βρίσκονται μακριὰ ἀπ' τὴν ὀρθόδοξη πατερικὴ πα-

ράδοσι, ὅπως ἡ εἰσβολὴ τοῦ πιετισμοῦ, ἡ ἀπολογητικὴ κατοχύρωσι τῆς χριστιανικῆς ἀλήθειας μὲ ἐπιχειρήματα δανειομένα ἀπ' τὶς θετικὲς ἐπιστήμες, ἡ ἐξεζητημένη τεχνικὴ τῆς «καλῆς συμπεριφορᾶς», ἡ παραμέρισι τοῦ ὄρου «ὀρθόδοξος» ὑπὲρ τοῦ ἀορίστου «χριστιανικὸς» κ.ἄ. (βλ. Γ. Μεταλληνῶ, Παράδοσι καὶ Ἀλλοτριώσι, Ἀθήνα, Δόμος, 1989, σσ. 319-320). Μετὰ τὸν τρόπο αὐτὸν πληθαίνει ὁ ἔντονος κατηχητικὸς βερμπαλισμὸς, ἐνῶ ἐπιχειρεῖται μιὰ ἀποστασιοποίησι ἀπὸ τὰ μέσα, ποὺ ἀνέκαθεν ἦταν οἰκειὰ στὴν ὀρθόδοξη πνευματικότητα, ὅπως τὸ μοναστήρι, ἡ ἀγρυπνία, ὁ Γέροντας.

Σὲ ἀντίθεσι μὲ τὴν κρατοῦσα τότε ἀντίληψι ὁ παπα-Πλανᾶς κέντρο τῆς πνευματικῆς ζωῆς προβάλλει τὴν ἀγρυπνία, ὅπου μαζὶ μὲ τοὺς ταπεινοὺς καὶ καταφρονεμένους τοῦ ἀναβιώνει τὴν ὀρθόδοξη παράδοσι. Στὸ σημεῖο αὐτὸ στέκεται ἰδιαίτερα ὁ Δημήτρης Φερούσης:

«*Οἱ ἀγρυπνίες τότε ἦταν μιὰ βαθιὰ, θρησκευτικὴ ἀνάγκη γιὰ γνήσια προσευχὴ. Ἀλλὰ καὶ μιὰ πνευματικὴ ἀντίδρασι στὴν ἐκκοσμίκευσι τῆς Ἐκκλησίας ποὺ μὲ γρήγορους ρυθμοὺς πραγματοποιοῦταν*» (σ. 113).

Ὁ παπα-Πλανᾶς στὸ ρεῦμα τῆς ἐποχῆς δίνει τὴ δική του ἀπάντησι-ἀντίδρασι. Μαζὶ μὲ τοὺς λιγοστοὺς ποὺ ἦταν ἡ ἀκολουθία του. Γράφει ὁ Δ. Φερούσης:

«*Κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοὺς τὸ φτωχὸ ἐκκλησιακὸ τοῦ Ἁγίου Ἐλισσαίου, στὸ κέντρο τῆς ἀθηναϊκῆς λαγνείας καὶ ἀνταπάτης, ἦταν μιὰ ἀληθινὴ ὄρασι. Ἐνα καταφύγιον λατρείας καὶ πίστεως. Ὅσοι χριστιανοὶ παρακολουθοῦσαν — κάποιον μὲ πάθος — τὶς περιρφημὲς ἀγρυπνίες ἐνιωθαν, στ' ἀλήθεια, ὡς νὰ βρισκόνταν μέσα στὸν παράδεισον. Ἐμοιαζε μὲ κατακόμβη ὅπου οἱ ψυχὲς διωγμένες ἀπὸ τὴν κόλασι τῆς καθημερινῆς φρεναπάτης, αἰσθάνονται ὁλοζώντανι τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσά τους. Καὶ μάλιστα ὅταν λειτουργὸς ἦταν ὁ παπα-Πλανᾶς, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν ἀθωότητά του καὶ τὴν ἡρεμὴ φωνὴ του μετέφερε τὸ ἐκκλησιασμα σ' ἀπόμακρους, λὲς ἀγγελικὸς χῶρος, ὅπου τὸ ὄνειρον καὶ ἡ φαντασία καθενὸς ἀναπανόταν.*»

Ἡ καρδιά τοῦ ἁγίου Νικόλαου Πλανᾶ χτυποῦσε σὲ ὑπερκόσμιους ρυθμοὺς μέσα στὴν Θ. Λειτουργία. Ἔχουν μείνει σὰν θρύλος οἱ διηγήσεις γιὰ τὶς πολὺωρες καὶ ἐξαντλητικὲς Λειτουργίες του. Κι οἱ ἀγρυπνίες κι ὅλες οἱ Ἀκολουθίες ποὺ τελόυσε γίνονταν τὸ κυριότερον κομμάτι τῆς ζωῆς του. Τῆς ἐκκλησιοκεντρικῆς ζωῆς του. Σ' αὐτὲς ἐκδπανόυσε τὴν ἀγιασμένη ὑπαρξή του. Ἐδωσε αἷμα καὶ ἔλαβε πνεῦμα. Κι αὐτὴν τὴν «ἀνταλλαγή» εἶναι ποὺ περιέγραψε ἔξοχα ὁ Δημήτρης Φερούσης.

Η ΙΑ' ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΦΩΤΙΖΟΜΕΝΟΥΣ*

Του κ. ΝΙΚ. Κ. ΔΡΑΤΣΕΛΛΑ, Θεολόγου

Β. Ὁ ἅγιος Κύριλλος καλεῖ τοὺς πιστοὺς νὰ ἐπιδειξοῦν ζῶσαν πίστιν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ δὴ καὶ ὡς εἰς Υἱὸν Μονογενῆ. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν θὰ παραθέσῃ δι' ἐπίρρωσιν τῶν θέσεων αὐτοῦ Βιβλικὰ χωρία, ὡς τὰ «οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον»²⁰, «ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔνυ κρίνεται»²¹, «μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν»²², καθὼς καὶ ἄλλα. Δι' ὅλων αὐτῶν ἐξαίρεται ἡ πίστις εἰς τὴν Υἰότητα τοῦ Μονογενοῦς Θεοῦ Λόγου.

Ὁ ἅγιος Κύριλλος τονίζει τὴν φυσικὴν, καὶ ὄχι θετὴν, Γέννησιν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀγαπᾷ τὸν Γεννησαντα Θεὸν Πατέρα, ἀγαπᾷ συνακολούθως καὶ τὸν Γεγεννημένον ἐξ Αὐτοῦ Υἱόν, ἐνῶ, ὅστις ἀθετεῖ τὸν Γεγεννημένον Υἱόν, ἀναφέρει τὴν ὕβριν εἰς τὸν Πατέρα, ὁ ὅποιος ἐγέννησε τὸν Υἱόν. Ἐνταῦθα, ὁ ἅγιος Πατὴρ καθιστᾷ σαφῆ τὴν ἔννοιαν τῆς Γεννήσεως. Δὲν ἀναφέρεται αὐτὴ εἰς σωματικὴν τινα μὲ τροπὴν ἢ μερισμὸν, οὔτε πρέπει νὰ νοηθῆ ὡς φθαρτὴ, διὰ νὰ μὴ ὑποπέσωμεν εἰς ἀσέβειαν. Κατὰ τὸ Ἰωάννειον χωρίον «Πνεῦμα ὁ Θεὸς»²³, ἡ Γέννησις τοῦ Θεοῦ Υἱοῦ εἶναι πνευματικὴ. Τὰ σώματα γεννοῦν σώματα καὶ ὑφίσταται ἀνάγκη διὰ τοὺς γεννήτορας σωματῶν νὰ γεννοῦν ἐν χρόνῳ. Χρόνος ὅμως ἀνὰ μέσον τοῦ Πατρὸς καὶ τῆς Γεννήσεως τοῦ Υἱοῦ δὲν ὑφίσταται. Καί, ὅτι γεννᾶται κατὰ φυσικὸν τρόπον γεννᾶται ἀτελῶς, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὅμως ἐγεννήθη τέλειος. Διότι, ὅτι ὑπάρχει τώρα Γεγεννημένον, τοῦτο ὑπῆρχεν ἐξ ἀρχῆς Γεγεννημένον. Οἱ ἄνθρωποι γεννῶνται καὶ μεταβαίνουν προοδευτικῶς ἐκ τῆς ἀμαθείας εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ λογικοῦ, καὶ τοῦτο δεικνύει τὸ ἀτελὲς τῆς ἀνθρωπίνης γεννήσεως. Ἀντιθέτως, εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ δὲν ὑφίσταται ἀτέλεια, κατὰ τὴν Γέννησιν καὶ προοδευτικὴ αὔξησις ἐν χρόνῳ, διότι οὕτω θὰ ἐδηλοῦτο ἀσθένειά τις τοῦ Θεοῦ Πατρὸς. Διότι, ἐὰν ὁ χρόνος ὑπεισήρχετο μεταξύ Πατρὸς καὶ τῆς Γεννήσεως τοῦ Υἱοῦ, «τοῦτο ἐξ ἀρχῆς ὁ γεννήτωρ οὐκ ἐχαρίσατο»²⁴, δηλαδή θὰ ἐσήμαινε ὅτι δὲν ἔδωσε ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸν Υἱὸν τὴν τελειότητα ὁ Πατὴρ.

Κατὰ συνέπειαν, ἡ Γέννησις τοῦ Θεοῦ Υἱοῦ ἐκ τοῦ Πατρὸς δὲν θὰ πρέπει νὰ νοηθῆ ἀνθρωπίνως. Ὁ Ἀβραάμ ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ, ὅμως δὲν ἐγέννησε αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος ἤθελε, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ ὁποῖον τοῦ ἐχάρισεν ὁ Θεός. Ἐνῶ ἡ ἐκ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς Γέννησις τοῦ Θεοῦ Υἱοῦ δὲν συνεπάγεται ἄγνοιαν ἢ σκέψιν τοῦ Πατρὸς. Τὸ νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι Οὗτος ἠγνῶναι τὸ Γεννώμενον εἶναι μεγίστη ἀσέβεια. Ὡσαύτως, ἀσέβειαν ἀποτελεῖ τὸ νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ Πατὴρ ἐγέννησε κατόπιν σκέψεως ἐν χρόνῳ. Διότι Οὗτος δὲν ἦτο ἀρχικῶς ἄπαις, βραδύτερον δὲ ἀπέκτησε Υἱόν, ἀλλὰ πάντοτε εἶχεν Υἱόν, ἀφοῦ τὸν ἐγέννησεν ὄχι ἀνθρωποπαθῶς, ἀλλὰ ὅπως Ἐκεῖνος γνωρίζει, δηλαδή ὁ γεννήσας Αὐτὸν ἐγέννησε προαιωνίως Θεὸν ἀληθινόν.

Ἐν συνεχείᾳ, ὁ Κύριλλος διακρίνει μεταξύ τῆς κατὰ φύσιν Γεννήσεως τοῦ Θεοῦ Υἱοῦ ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ τῆς κατὰ χάριν γεννήσεως τῶν ἀνθρώπων. Κατὰ τὸν Ἅγιον Πατέρα, ὁ Θεὸς Πατὴρ ἐγέννησε τὸν Υἱὸν ἀπολύτως ὁμοιον πρὸς Αὐτόν. Ἡ Γέννησις αὕτη δὲν ἔχει τι τὸ κοινὸν πρὸς τὴν πνευματικὴν γέννησιν τῶν μαθητῶν ὑπὸ τῶν διδασκάλων, ὡς τὴν ὑπὸ τοῦ Παύλου ἀναφερομένην «ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα»²⁵. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι κατὰ φύσιν υἱός, γίνεται υἱὸς ἀπὸ μαθητείας, ἐνῶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι φυσικὸς καὶ ἀληθὴς Υἱός. Ὡσαύτως, ἡ Γέννησις τοῦ Υἱοῦ ἐκ τοῦ Πατρὸς δὲν ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν γέννησιν «ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος»²⁶ τῶν Φωτιζομένων, δηλαδή τῆς πνευματικῆς κατὰ χάριν γεννήσεως καὶ υιοθεσίας, διότι, κατὰ τὴν Βάπτισιν Αὐτοῦ, Σασαρκωμένου πλέον, ἠκούσθη ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς «οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἠδόκησα»²⁷ καὶ ὄχι «οὗτος νῦν γέγονεν Υἱός μου»²⁸, τὸ ὁποῖον σημαίνει ὅτι καὶ πρὸ τῆς ἐνεργείας τοῦ Βαπτίσματος ἦτο ἀληθὴς Υἱός.

Εἰς τὴν ἐπομένην παράγραφον, ὁ Κύριλλος ἀσκει μίαν φιλοσοφίαν τῆς γλώσσης λίαν ἐνδιαφέρουσαν. Λέγει, εἰδικώτερον, ὅτι ὁ Θεὸς Πατὴρ ἐγέννησε τὸν Υἱόν, ὄχι ὅπως ὁ ἀνθρώπινος νοῦς γεννᾷ τὸν προφορικὸν λόγον. Ὁ ἀνθρώπινος νοῦς εὐρίσκειται ἐνυπόστατος ἐντὸς ἡμῶν, ὁ δὲ ἐνδιάθετος λόγος, δηλαδή ὁ ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου εὐρισκόμενος, καταστὰς προφορικὸς καὶ διαχυθεὶς εἰς τὸν ἀέρα ἐκμηδενίζεται. Οἱ χριστιανοὶ ὅμως γνωρίζουν ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι λόγος προφορικὸς, ἀλλὰ Λόγος ἐνυπόστατος, χωρὶς νὰ λαληθῆ ὑπὸ ἀνθρωπίνων χειλέων, ἢ διαχυθῆ ἀλλὰ ἐγεννήθη αἰδίως, ἀνεκφράστως καὶ ἐν ὑποστάσει. Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων θὰ παραθέσῃ Βιβλικὰ χωρία πρὸς ἐπεξήγησιν τῶν ἀνωτέρω. Ὁ Λόγος γνωρίζει τὴν θέλησιν τοῦ Πατρὸς καὶ δημιουργεῖ τὰ πάντα εἰς ἁρμονικὴν ταύτισιν πρὸς Ἐκεῖνον («Ἐν ἀρχῇ γὰρ ἦν ὁ Λόγος, [καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος]»²⁹). Ἐπίσης εἶναι Λόγος ὄχι προφορικὸς, διότι ἐκεῖνος δὲν καταβαίνει, οὔτε ἀναβαίνει («Λόγος ὁ καταβὰς καὶ ἀναβὰς»³⁰). Ἐπὶ πλέον εἶναι Λόγος ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ πάντων τῶν ὄντων καὶ βασιλεύων ἐπ' αὐτῶν («πάντα γὰρ τῷ Υἱῷ παραδέδωκεν ὁ Πατὴρ»³¹).

20. Ἰω. 3, 16. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 129 στ. 24-26.

21. Ἰω. 3, 18. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 129, στ. 27.

22. Ἰω. 5, 24. ΒΕΠΕΣ τ. 39 σελ. 129, στ. 27-28.

23. Ἰω. 4, 24. ΒΕΠΕΣ τ. 39 σελ. 129, στ. 39.

24. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 130, στ. 10-11.

25. Α' Κορ. 4, 15. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 130, στ. 24-25.

26. Ἰω. 3, 5. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 130, στ. 32.

27. Ματθ. 3, 17. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 130, στ. 34.

28. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 130, στ. 34-35.

29. Ἰω. 1, 1. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 131, στ. 2-3.

30. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 131, στ. 5 (Πρβλ. Ἐφεσ. 4, 10).

31. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 131, στ. 8-9 (Πρβλ. Ματθ. 11, 27. Ἰω. 13, 3).

* Συνέχεια ἀπὸ τῆ σελ. 143 τοῦ ὑπ' ἀρ. 7 τεύχους.

Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΦΗΒΟΥ (Έμπειρική έρευνα σ' ένα σχολείο Έπαρχίας)*

Τών θεολόγων καθηγητών

ΙΩΑΝΝΗ Μ. ΠΕΡΡΑΚΗ - ΕΛΕΝΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΕΛΟΥ

Είναι προφανές λοιπόν ότι η οικογένεια παίξει καθοριστικό ρόλο και σ' αυτόν τον τομέα της θρησκευτικής πρακτικής των εφήβων. Τις περισσότερες φορές ο έφηβος προσεύχεται σύμφωνα με το πρότυπο που του έχει δοθεί από την οικογένεια ήδη από την παιδική ηλικία. Άλλωστε υπάρχουν περιπτώσεις που οι γονείς πιέζουν το παιδί τους να προσευχηθεί, όπως η περίπτωση ενός μαθητή της Γ' Γυμνασίου που έμμεσα όμολογεί ότι δέχεται τέτοιες πιέσεις λέγοντας ότι «προσεύχομαι... τις πιο πολλές φορές με τη θέλησή μου». Η οικογενειακή πρακτική, όσον αφορά την προσευχή, διαμορφώνει με το χρόνο ένα συγκεκριμένο τρόπο συμπεριφοράς στο παιδί που στην εφηβική ηλικία λειτουργεί άσυναίσθητα, όπως στην περίπτωση ενός μαθητή της Β' Λυκείου που γράφει: «κάθε βράδυ κάνω την προσευχή μου γιατί δε μου έρχεται καλά να πέσω έτσι για ύπνο, έτσι κάνω έτσι το σταυρό μου».

Πολύ αποκαλυπτικές για την επίδραση της οικογένειας στην εφηβική θρησκευτικότητα ήταν οι απαντήσεις των παιδιών στο ερώτημα σχετικά με τη νηστεία. Φάνηκε καθαρά ότι και η νηστεία έχει περάσει στα παιδιά μέσα από την οικογενειακή πρακτική. Κι εδώ το ποσοστό των παιδιών που απάντησαν ότι νηστεύουν ήταν εντυπωσιακό: 73 παιδιά νηστεύουν (δηλ. ποσοστό περίπου 95%), ενώ μόνο 4 — 1 από το Γυμνάσιο και 3 από το Λύκειο — απάντησαν αρνητικά (ποσοστό περίπου 5%). Άπ' τα 73 παιδιά τα 63 (δηλ. ποσοστό περίπου 86%) παρέθεσαν και τους λόγους για τους οποίους νηστεύουν και ανέφεραν τότε νηστεύουν και πώς νηστεύουν. Τα συμπεράσματα που βγαίνουν από τις απαντήσεις τους είναι πολύ ενδιαφέροντα:

Φαίνεται πως τα περισσότερα παιδιά νηστεύουν κυρίως όταν θέλουν να κοινωνήσουν (συνήθως 2-3 μέρες πριν). Ένα ποσοστό 38% (24 παιδιά) συνέδεσε τη νηστεία με την προετοιμασία για τη θεία κοινωνία, αν και αυτό το ποσοστό πρέπει στην πραγματικότητα να είναι αρκετά υψηλότερο αν λάβει κανείς υπόψη του

ότι πολλά παιδιά που παρέθεσαν διάφορους λόγους, εξηγώντας γιατί νηστεύουν, ουσιαστικά είχαν στο νου τους τη νηστεία που προηγείται της θείας κοινωνίας. Αν και μόνο 16 παιδιά ανέφεραν τότε κοινωνούν, φαίνεται ότι τα περισσότερα παιδιά κοινωνούν σε διάφορες μεγάλες γιορτές (Χριστούγεννα, Πάσχα — κυρίως — Δεκαπενταύγουστο, κ.ά.) παρακινημένοι προφανώς από το σπίτι τους, ενώ μόνο ένας μαθητής της Γ' Γυμνασίου ανέφερε τη νηστεία της Τετάρτης και Παρασκευής. Μερικοί μάλιστα απλώς υπακούουν στους γονείς τους, χωρίς στην ουσία να ξέρουν το νόημα της θείας κοινωνίας. Μια μαθήτρια της Α' Λυκείου λέει χαρακτηριστικά: «όταν πάω να κοινωνήσω δε νιώθω έτοιμη. Νομίζω ότι οφείλεται στο ότι δεν κάνω τη σωστή πνευματική και ψυχική προετοιμασία γι' αυτό που πρόκειται να συμβεί. Στην πραγματικότητα δεν καταλαβαίνω γιατί το κάνω». Ένας μαθητής μάλιστα της Β' Γυμνασίου φαίνεται ότι, παρόλο που δέχεται πιέσεις από το σπίτι του για να κοινωνεί, δεν κατανοεί γιατί το κάνει, άλλ' όμως του άρέσει από πλευράς γεύσης! «Εγώ νηστεύω μόνο τα Χριστούγεννα και άμα δε νηστέψω θα νηστέψω το Πάσχα με το ζόρι, αλλά όταν πηγαίνω θέλω να το πιώ' (έννοει τη θεία κοινωνία) μου άρέσει γιατί είναι γλυκό»!

Τα παιδιά αναφέρουν όμως κι άλλους λόγους που τους οδηγούν στη νηστεία. Κάποιους απ' αυτούς τους έχουν ακούσει στο σπίτι ή στο σχολείο, όπως ένας μαθητής της Β' Γυμνασίου που λέει: «νηστεύω γιατί λένε πως όταν νηστεύεις ή ψυχή σου καθαρίζει», ενώ στα παιδιά του Λυκείου παρατηρείται ένας πιο ώριμος προβληματισμός που συνήθως εκφράζεται και με μεγαλύτερες απαντήσεις στα ερωτηματολόγια. Μια μεγάλη ομάδα παιδιών (16 παιδιά, ποσοστό 25%) βλέπει τη νηστεία ως μια προσωπική ανάγκη, κάτι που τους άρέσει και τους γαληνεύει, είναι ένδεικτική της μετάνοιας ενός ανθρώπου, σε βοηθά να αντιμετωπίσεις τον παλιό σου εαυτό, καθαρίζει την ψυχή από τις αμαρτίες και βοηθά τον άνθρωπο να έρθει πιο κοντά στο Θεό.

* Συνέχεια από τη σελ. 139 του υπ' αρ. 7 τεύχους.

(Συνεχίζεται)

'Ο Πατήρ τής 'Εκκλησίας πρὸς τοὺς πατέρες τοῦ Ἔθνους!

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ με βαρυσήμαντη ἐπιστολή του πρὸς τὸν Πρωθυπουργὸ τῆς Χώρας, τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως, τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν κομμάτων, τοὺς Ἕλληνες βουλευτὲς καὶ εὐρωβουλευτὲς, ὑπογραμμίζει τὴν ἐκρυθμὴ κατάσταση, πού δημιουργεῖ στὸν ἑλλαδικὸ ἀλλὰ καὶ στὸν εὐρύτερο Ὀρθόδοξο χώρο ἢ δραστηριότητα τῶν φουνταμενταλιστικῶν αἰρέσεων, παραθρησκευτικῶν ομάδων, ρευμάτων, τάσεων, οἱ ὁποῖες κρύπτονται πίσω ἀπὸ κοινωνικό, φιλοσοφικό, ὑγιεινιστικό, ψυχολογικό, πολιτιστικὸ καὶ ἐκπαιδευτικὸ προσωπεῖο, ἀποβλέπουν στὴ διάβρωση ὄλων τῶν τομέων τῆς ζωῆς, ἀκόμη καὶ πολιτικῆς καὶ οἰκονομικῆς καὶ ὅπως ἀποδεικνύουν τὰ γεγονότα στὴν Γουιάνα καὶ στὸ Τέξας, ἀποτελοῦν ὀξύτατο κοινωνικὸ πρόβλημα μεγάλων διαστάσεων.

Τὸ ἑλληνικὸ Κοινοβούλιο, λέγει ὁ Μακαριώτατος, σὲ ἀντίθεση με Κοινοβούλια τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος ἢ καὶ με τὸ Εὐρωκοινοβούλιο, οὐδέποτε ἀσχολήθηκε με ἓνα θέμα, γιὰ τὸ ὁποῖο σὲ ἄλλες χώρες, ὄχι μόνον γίνονται ἐπερωτήσεις, ἀλλὰ δημιουργοῦνται ἀκόμη καὶ διυπουργικὲς ἐπιτροπὲς καὶ λαμβάνονται σοβαρὰ μέτρα γιὰ τὴν ἐνημέρωση τοῦ κοινῆ καὶ τὴν προστασία τῆς νεότητος.

Στὸ κείμενο αὐτὸ καταγγέλλεται ὅτι στὴ χώρα μας «ἀκαδημαϊκοὶ διδάσκαλοι ἐμπλέκονται εἰς συνέδρια ομάδων, αἱ ὁποῖαι εἰς ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης ἔχουν χαρακτηρισθῆ ὡς ἐπικίνδυνοι διὰ τὴν προσωπικότητα τῶν νέων, ἐνῶ εἰς μίαν τουλάχιστον περίπτωσιν, εἰς Ἑλληνικὸν Πανεπιστήμιον διδάσκεται γκουρουϊστικὴ διδασκαλία». Οἱ ομάδες αὐτὲς ἀπειλοῦν ἀξίες καὶ ἀγαθὰ πού ἡ Πολιτεία ἔχει συνταγματικὸν καθήκον νὰ προστατέψει, ὑπογραμμίζει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος.

Πρὸς ἀντιμετώπιση αὐτῆς τῆς καταστάσεως ἐκτάκτου ἀνάγκης, ὁ Μακαριώτατος ἴδρυσεν, ὑπὸ τὸν Αἶδεσμ. π. Ἀντώνιο Ἀλεβιζόπουλο, ἄριστο γνώστη τοῦ διεθνοῦς σκηνοῦ τῶν αἰρέσεων καὶ τῆς παραθρησκείας, εἰδικὴ ὑπηρεσία Ἐνημερώσεως, Διαλόγου καὶ Πολιτισμοῦ. Ἐξ ἄλλου ὁ Μακαριώτατος ἔθεσε ὑπὸ τὴν αἰγίδα του ἓνα καλὰ μελετημένο πρόγραμμα, πού ἀποβλέπει στὴν ἐκπαίδευση εἰδικῶν στελεχῶν σὲ διορθόδοξο κλίμακα καὶ στὴν ὀρθὴ ἐνημέρωση τῶν ποιμένων τῶν κατὰ τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν πολιτικῶν φορέων τῶν Ὀρθοδόξων λαῶν.

Τὸ πρόγραμμα αὐτὸ, τὸ ὁποῖο ἄρχισε νὰ ἀνα-

πτύσσεται ἀθόρυβα ἀλλὰ σταδιακὰ ἀπὸ τὸ ἔτος 1980, με τὴ συνεργασία εἰδικῶν ἐρευνητικῶν, ἐκπαιδευτικῶν καὶ κοινωνικῶν φορέων τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καί, στὸ μεταξύ, ἔτυχε ἀναγνωρίσεως ἀπὸ τοὺς Προκαθημένους ὄλων τῶν κατὰ τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὁλοκληρώθηκε κατὰ τὸ τρέχον ἔτος, με τὸν σχεδιασμὸ σειρᾶς εἰδικῶν σεμιναρίων, ἐργαστηρίων καὶ ἡμερίδων τοπικοῦ, ἐθνικοῦ, διορθόδοξου καὶ διεθνοῦς ἐπιπέδου μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι ἡ «Ε' Διορθόδοξη Συνδιάσκεψη Ἐντεταλμένων γιὰ θέματα αἰρέσεων καὶ παραθρησκείας», πού πραγματοποιεῖται στὴ Ναύπακτο, ἀπὸ 13-18 Μαΐου, τὸ «Διορθόδοξο Θεολογικὸ Σεμινάριο» καὶ τὸ «Γ' Διεθνὲς Σεμινάριο Συλλόγων Πρωτοβουλίας Γονέων», με θέμα: «Συνταγματικὰ δικαιώματα, ἀξίες, κοινωνικὰ προβλήματα ἀπὸ ὁλοκληρωτικὲς πνευματικὲς ἐξαρτήσεις», πού προγραμματίσθηκαν ὡς συνεχόμενες ἐκδηλώσεις, στὸ Διορθόδοξο κέντρο τῆς Ἱ. Μ. Πεντέλης, ἀπὸ 5-16/11.93 κ.ἄ. εἰδικὰ σεμινάρια.

Ὁ Μακαριώτατος κλείνει τὴν ἐπιστολή του πρὸς τὰ μέλη τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Κοινοβουλίου, ἐκφράζοντας τὴν βεβαιότητα ὅτι γι' αὐτὸ τὸ ὑψίστης σημασία ἐθνικὸ πρόγραμμα θὰ ὑπάρξει ὀλόθυμη συνεργασία καὶ συμπαράσταση καὶ τῶν ἀρμοδίων φορέων τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας τοῦ τόπου, «πρὸς ὄφελος τοῦ προσφιλῆς ἡμῶν Ἔθνους καὶ ἰδιαίτερος πρὸς προστασίαν τῆς νεότητος ἀπὸ τὴν ὡς ἄνω ἀπειλήν».

«Ὅλὲ» ἀλ(λ)ὰ ἑλληνικά!

Στοὺς φόβους γιὰ ἀφομοίωση καὶ σταδιακὸ ἀφανισμό τῆς ἑλληνικότητος στὴν ἐνωμένη Εὐρώπη, γιὰ τὴν νὰ μὴν ἀντιπαρθέσει κανεὶς τὴν αἰσιόδοξη —ἀντίθετη— ἀποψη. «Μὲ τὴν ἐνοποίηση τῆς Εὐρώπης ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα πρέπει νὰ καθιερωθεῖ ὡς ἐνιαία πρῶτα σὲ εὐρωπαϊκὸ καὶ κατόπιν σὲ παγκόσμιον ἐπίπεδο». Αὐτὸ διακηρύσσουν οἱ ὄργανοι τοῦ Β' Παγκοσμίου Συνεδρίου γιὰ τὴν Γλῶσσα, πού πραγματοποιήθηκε φέτος στὴν Καβάλα ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Δήμου τῆς πόλεως καὶ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Διεθνὴς γλῶσσα τὸ Ἑλληνικά!

Πρὸς τὸ παρόν, γλῶσσα τῶν Ἰσπανῶν καὶ τὰ Ἑλληνικά! Τὴν καθιέρωση τῆς διδασκαλίας τῶν νεοελληνικῶν στὰ σχολεῖα τῆς Ἰσπανίας ἀπὸ τὸ Σεπτέμβριο, ἀνακοίνωσε πρὶν λίγο καιρὸ ὁ Ὑφυπουργὸς Παιδείας τῆς χώρας. Αἰσιόδοξες λοιπὸν οἱ προοπτικὲς στὸ ἐξωτερικὸ γιὰ τὰ ἑλληνικά, τώρα ποῦ... κοντεύουμε νὰ τὰ ἐκποτίσουμε ἀπὸ τὴν κοιλία τους.